CARLES GOLDONI

La malalta fingida

(La finta ammalata)

TRADUCCIÓ CATALANA
PER LLUIS A. PUIGGARÍ

LA MALALTA FINGIDA

Cárles Goldoni

La malalta fingida

(La Finta ammalata)

TRADUCCIÓ CATALANA PER
LLUIS A. PUIGGARÍ

BARTOMEU BAXARIAS — EDITOR
Alt de Sant Pere, nùm. 17, interior
BARCELONA — 1911

PERSONATGES	ACTORS
Pantaleó.	Ferràn Bozzo.
Rosaura.	Emilia Baró.
Beatriu.	Serafina Ferrer.
Leli.	Arthur Balot.
El doctor Honorat. . . .	Enrich Gimenez.
El doctor Bonatesta. . .	Carles Capdevila.
El doctor Merlí. . . .	Avelí Galcerán.
Agapito.	Lluis Puiggarí.
Tarquini	Gastó A. Màntua.
Colombina	Trini Guitart.
Fabrici.	Baldomer Marinello.

Direcció: Adrià Gual

Estrenada el día 10 de Novembre de 1905, en el Teatre Principal de Barcelona.

En la representació pot suprimirse el tercer quadro del segón acte, com va ferse al estrenarse.

ACTE PRIMER

QUADRO I

Botiga d'apotecari

ESCENA I

Agapito, assentat llegint una gazeta. Doctor Merli y Tarquini, jugant a escacs.

Agapito. Ves qui hauría dit may que l'Emperador de la Xina's casés ab la filla del rey de Mongolia!

Tarquini. (*Jugant*). El senyor Agapito no pensa més qu'en les gazetes y abandona la botiga a mans dels practicants.

Agapito. (*Cridant a Merli*). Molt bé, molt bé; concerten una aliansa ofensiva y defensiva. Ep, senyor doctor!

Merli. (*Jugant*). Què voleu?

Agapito. (*Més fort*). Senyor doctor!

Merli. Què voleu?

Agapito. (*Més fort*) Senyor doctor?

Tarquini. (*A Merli*): No sabeu qu'es sort? Crideu més.

Merli. (*Cridant*). Què voleu?

Agapito. Heu sentit quina nova? L'Emperador de la Xina's casa ab la filla del rey de Mongolia.

Merli. Tant se m'endona.

Agapito. Eh?

Merli. Que no'm dona cap pena.

Agapito. Què dieu?

Merli. (*Apart*). (Malehit sort!) (*Alt*). Que no'm fá fret ni calor.

Agapito. Ja ho he entés, ja ho he entés. Si que teníu bon gust!... (*Apart*). (Aquest metje es un ase, un ignorant que no sab de rés, ni d'escriure les receptes).

ESCENA II

Fabrici. Els Mateixos.

Fabrici. L'amo de la botiga?

Agapito. Què voleu?

Fabrici. Sou vos l'amo?

Agapito. Jo. Què voleu?

Fabrici. M'envía l'Ilustríssim senyor Marqués Asdrúbal.

Agapito. (*Aixecantse*). Oh, l'Ilustríssim senyor Marqués!... Ja sé qui es... ja sè qui es... ¿Què se li ofereix al senyor Marqués?

Fabrici. Vos prega que li envieu un metje desseguida.

Agapito. Qui está malalt? Potser el mateix senyor Marqués? Deu no ho vulga!...

Fabrici. No, senyor, no; un dels seus criats.

Agapito. (*Assentantse*) Uh!... Y tanta pressa per un criat?

Fabrici. Fareu, donchs, la mercé d'enviar desseguida aqueix metje?

Agapito. Aquí'n teníu un; el doctor Merli.

Fabrici. Es bon metje? Perqué'l malalt es el meu germá.

Agapito. Sí; per un criat ja es bó.

Fabrici. Senyor, la vida d'un criat crech que val tant com la del seu amo.

Agapito. Os envia l'amo? Sí, ja ho havía entés. Doctor Merli, aneu a visitar a n'aqueix criat.

Merli. (*Aixecantse*). Anem-hi, donchs. (*Apart*). (Si puch fer una bona cura quelcòm'n treuré; haig d'arreplegar lo que's presenti).

Tarquini. Jove, si teníu necessitat d'un cirurgiá, aquí soch jo.

Fabrici. No ho sé. Pobre germá meu! Li ha sobrevingut una gran febrada ab desvari.

Tarquini. Desvari? Un cop de sanchs. Necessitará sangríes; ¿veritat, senyor doctor? Caldràn sangríes!

Merli. Anem-hi y ho veurèm.

Tarquini. De segur que tot el mal li ve de la sang.

Merli. Si os sent el senyor Agapito ja esteu fresch! Mercés podeu darne de que sigui sort!

Tarqnini. Sí; ell voldría sempre qu'en lloch d'alleugerir als malalts treyentelshi sang, s'els carregués y enfarfagués ab píndoles y aixarops.

Merli. Tothom procura portar l'aygua al seu molí. ¿Anèm?

Fabrici. Deu'ns ajudi!

S'en van.

ESCENA III

AGAPITO, *sol llegint*

Agapito. «Se tem que el Gran Kha de Tartaria, gelós d'aytal matrimoni, fortifiqui les fronteres del seu pais». (*Deixa de llegir*). No veig l'hora de que vingui'l doctor Bonatesta; ell encara no l'haurà llegit aquest bot-lletí; no té la correspondencia que jo tinch...

Ah!... vet'aquí el doctor Honorat.:. Aquest si que sab... pero recepta poch... no es bó pels apotecaris.

ESCENA IV

AGAPITO *y doctor* HONORAT

Honorat. Tinch el pler de saludarvos.

Agapito. Sempre'm teníu al vostre servey.

Honorat. No ha vingut ningú a buscarme?

Agapito. Què dieu?

Honorat. (*Apart*). (Es una pena aquest home). (*Cridant*). No ha vingut ningú a preguntar per mi?

Agapito. No, senyor, ningú.

Honorat. Digueume: heu vist al senyor Pantaleò?

Agapito. Què?

Honorat. (*Cridant*). Si heu vist al senyor Pantaleó?

Agapito. Ah! el senyor Pantaleó; ja ho he entés. No; no l'he vist.

Honorat. (*Cridantli a l'orella*). Portarà, o enviará una recepta meva, qu'ha de pendrer la seva filla. Vos fingiu darli un medicament, pero no li doneu res mès qu'una mica d'aygua del pou.

Agapito. Y perque, aygua?

Honorat. (*Cridant*). Perqué la malaltía d' aquesta noya no existeix; se tém estar malalta y no ho està. Pera contentarla alguns cops li recepto aparentment qualsevol medicina que no li puga fer malt; are no li dono més qu'aygua, per no enfarfagarli el ventrell ab inùtils específichs.

Agapito. Però si li dono aygua, que apuntaré jo a n'el llibre?

Honorat. (*Com avans.*) Rès.

Agapito. Rès?

Honorat. També voleu cobrar l'aygua?

Agapito. Si la dono com medicament, sí.

Honorat. (*Com avans.*) Es un remey fingit per ajudar l'imaginació de la noya. Quan l'haurà prés probablement li semblará estar millor y ho atribuirá al medicament, y jo, aleshores, descubrintli la veritat, y assegurantli que sols ha begut aygua pura, potser m'arrisqui a desenganyarla per anarli destruint poch a poch les seves maníes y tristeses.

Agapito. (*Ironicament.*) Aneu, aneu, que ja sou un bon metje, ja!

Honorat. (*Cridant.*) Cuideuse de lo vostre y deixeu lo meu por mí.

Agapito. Si no recepteu més qu'aygua fresca 'ens arruinarém tots dos.

Honorat. (*Cridant.*) Jo no haig de prescriurer medicaments pera fer el negoci dels apotecaris. (*Apartantse.*) El senyor Pantaleó es home rich y no dubteu de que os quedará reconegut.

Agapito. De qui es conegut?

Honorat. Vull dir qu'os recompensará.

Agapito. Quí?

Honorat. El senyor Pantaleó.

Agapito. A quí?

Honorat. A vos.

Agapito. Com a mí?

Konorat. Qu'os re-com-pen-sa-rá! (*Apart*). (¡Malehit sort!)

Agapito. (*Assentantse y llegint.*) «El Gran Kha de Tartaria fortificará les plasses de la frontera...»

ESCENA V

LELI. *Els mateixos*

Leli. Senyor doctor, os anava buscant.

Honorat. En que puch servirhos? Què voleu manarme?

Leli. Volía pregarvos que'm diguessiu com està la senyoreta Rosaura.

Honorat. Sou parent d'ella, vos?

Leli. Tant com parent, no; soch amich.

Honorat. Amich del seu pare o d'ella?

Leli. Ho soch més d'ella que del pare. La desitjo per esposa y li he demanada; però ell, ab l'excusa de qu'està malalta, diu que no vol que's casi. Per això desitjo saber com està de salud.

Honorat. Donchs jo os ho diré. Està completament bona y sana, però's creu estar malalta.

Leli. Sigui com sigui, os la recomano, senyor doctor.

Honorat. Creyeu qu'ara, com sempre, faré'l meu deber.

Leli. Si m'atrevís os demanaría una mercé.

Honorat. Ab molt gust, si es que puch férvosla.

Leli. Quan aneu a visitarla, féume la gracia de saludarla en nom meu.

Honorat. Permeteu que'm marevelli!... Les persones com jo, no s'encarreguen d'aquets afers. Jo soch metje, y sols com a metje practico la meva professió; no hi entro a

n'els assumptos de les cases que visito, y si no soch el conceller, ni el confessor, encara seré molt menys el tercer.

S'en vá.

ESCENA VI

LELI *y* AGAPITO

Leli. Diable! Aquest metje'n fá un sacerdoci de la seva professió!... El doctor Merli no hi hauría trovat cap dificultat en fer el meu encarrech!... Es precís que jo trovi el medi d'emrahonar ab Rosaura!... La filla única d'un pare rich, mereix tota l'atenció d'un home que vol procurarse un bon pervindre.

S'en va.

Agapito. *(Aixecantse y veyentse sol.)* Gracies a Deu que se n'ha anat el metje de l'aygua fresca. Si tots ho fessin aixís jo si que n'estaría de fresch. Aygua clara?... Si al menys hagués ordenat tirarhi quatre trossets de sucre, jo hauría apuntat al llibre: *per emulsionem quatuor séminum frigidorum majorum* tres paolis.

ESCENA VII

PANTALEÓ *y* AGAPITO

Pantaleó. Tinch el plaer de saludarvos.

Agapito. Oh, estimadíssim senyor Pantaleó; sempre estich al vostre servey.

Pantaleó. Com os troveu? Esteu bo?

Agapito. Ah! Esteu bó? Me'n alegro!

Pantaleó. *(Cridant.)* Pregunto si ho esteu vos!

Agapito. Jo ho estich sempre si vos penseu ab mi.

Pantaleó. Os en dono grans mercés.

Agapito. Teniu quelcom que manarme?

Pantaleó. Porto aquesta recepteta, si me la voleu despatxar.

Agapito. A veure; feume'l favor? L'ha feta el Doctor Honorat?

Pantaleó. Ell mateix.

Agapito. (*Apart.*) (El metje de l'aygua clara!) (*Alt.*) Vejam que díu: *Récipe aquam putei recenter extractam, ponatur in vase vitreo, deinde afferatur pucelle, ut bibat ad satietatem.* (*Apart.*) (Uf! Quina recepta!) (*Alt.*) Escolteu, senyor, està verdaderament malalta la vostra filla?

Pantaleó. (*Cridant.*) Pobreta! Fá ja tant temps que ho está y ningú li trova remey, que no sé que'n farém!...

Agapito. Donchs no 'n farém res! Veusho aquí!

Pantaleó. (*Cridant.*) No? Perquè?

Agapito. Perqué ab aquestes receptes no's cura cap malaltía.

Pantaleó. Tothom m'ha dit qu'el Doctor Honorat es un gran metje.

Agapito. Si verdaderament ho fos el veuríeu mes sovint per aquesta casa.

Pantaleó. Ara si que'm poseu en un compromís!... Ja estich enguniós!...

Agapito. Què dieu?

Pantaleó. (*Mes fort.*) Que m'heu espantat.

Agapito. Jo os parlo com amich. El Doctor Honorat allarga les malaltíes; no les acaba may... Ja compendreu qu'ara os parlo contra'ls meus interessos, però som amichs...

Pantaleó. Y os en dono grans mercés!... Es dir que tindrém de cambiar de metje?

Agapito. Voleu qu'us en atrassi un de bo? Gran metje!... Un metje célebre!... Molt amable, gran teòrich, gran pràctich!...

Pantaleó. Ja ho crech qu'ho vull!... y os en quedaré sempre obligat.

Agapito. Ab qui esteu obligat? Ab el qu'are teníu?

Pantaleó. No; qu'os quedaré reconegut... Quin es el que'm recomeneu?

Agapito. Coneixeu al Doctor Bonatesta?

Pantaleó. No, senyor.

Agapito. Donchs me'n alegro que'l coneixeu. Es el primer metje del mon.

Pantaleó. Ahont se'l pot veure?

Agapito. No trigarà gayre a venir.

Pantaleó. Aquí mateix?

Agapito. Si. Aquí hi venen de tertulia tots els grans homes de la ciutat; especialment els que'ls hi agrada saber noves. Os agraden a vos? Llegiu els butlletins?

Pantaleó. No'm diverteixen gayre.

Agapito. Donchs ja qu'us diverteixen, escolteu...

Pantaleó. Però tindriem de veure aquest metje.

Agapito. Are vindrà. Escolteu: (*Llegeix*) L'Emperador de la Xina, es casará ab la filla del rey de Mongolia.» (*Deixa de llegir.*) Eh? que tal?

Pantaleó. Però si això a n'a mí tant m' importa.

Agapito. La Porta?... La Porta otomana?... La Porta otomana no'n té res que fer de la

Xina ni de la *Mongolia*; si haguessiu dit el gran Khá de Tartaria, bé, perque... escolteu: (*Llegint.*) «Se tém que'l Gran Khá de Tartaria, gelós d'aquest matrimoni, fortifiqui les fronteres.» (*Deixa de llegir.*) Ah, ah, ah!... que tal? Eh, quina noticia?...

Pantaleó. Voldría que vingués aquell metje.

Agapito. Ah! mireu, ja vé! Observeu, quina gravetat, eh? Què os en sembla? No més veyentlo ja no's pot dubtar de qu'es un gran metje.

Pantaleó. Si que té bona apariencia!

Agapito. Que, apariencia?... Substancia té!..,

ESCENA VIII

Dits y DOCTOR BONATESTA—*Aquest saluda sense enrahonar.*

Agapito. Al vostre servey senyor Doctor.

Bonatesta. Mercés!

Pantaleó. Ilustríssim senyor!...

Bonatesta. Merces!

Agapito. Senyor, m'atreveixo a presentarvos al senyor Pantaleó que os necessita. Té una filla malalta.

Bonatesta. Ja tinch masses visites. No sé si hi podré anar.

Agapito. El senyor es un comerciant riquíssim; un dels primers de la ciutat.

Bonatesta. (*A Pantaleó.*) Al vostre servey. Quina malaltía té la vostre filla?

Pantaleó. No ho sabém, senyor. Una malaltía tan terrible que ningú la coneix.

Bonatesta. Que ningú la coneix?... Oh, malhaurada medicina!... Que ningú la coneix!...

Pantaleó. De tants metjes com han vingut cap l'ha endevinada!

Bonatesta. Donchs jo l'endevinaré *(Cridant.)* Senyor Agapito. Els metjes no endevinen la malaltía que té la filla d'aquest senyor.— Oh, malaurada medicina! — L'endevinaré jo!...

Pantaleó. Deu fassi que'l vostre saber logri lo qu'ls altres no han pogut.

Bonatesta. Quí la medica?

Pantaleó. El Dr. Honorat.

Bonatesta. El Dr. Honorat?... *(A Agapito tot cridant.)* Qui es el Dr. Honorat?

Agapito. Si... el metje de l'aygua fresca.

Bonatesta. Y quins son els efectes d'aquesta malaltía tan grossa, que ningú endevina?

Pantaleó. Que la noya fá mil extranyesses... Tan aviat plora com riu, no té gens de gana... s'amagreix... fá compassió, creyeume!

Bonatesta. *(Apart.)* (Hipocondriaca!) *(A Agapito.)* (Eh?.. Es hipocondríaca?)

Agapito *(Apart a Bonatesta.)* (El Dr. Honorat li ha receptat aygua clara.)

Pantaleó. Ilustríssim senyor; os prego que vingueu a visitarla, a veure al menys si aixís podém arrivar a saber de que pateix.

Bonatesta. Si podém arrivar a saber?... Veníume aquí, ignorant!... M'haveu dit: Tan aviat plora com ríu, no menja y s'amagreix?... Vejam... Alguns cops respira ab pena?

Pantaleó. Si, senyor.

Bonatesta. Li solen tremolar les cames?

Pantaleó. Es veritat.

Bonatesta. De nit no deu poguer dormir?

Pantaleó, No clou may els ulls.

Bonatesta. Res deu distrèurela?

Pantaleó. Rés del mon.

Bonatesta. Deu desitjar coses que refusa quan les hi doneu

Pantaleó. Si, senyor; si, senyor... Ho endevineu tot sense vèurerla!

Bonatesta. El conech o no jo'l seu mal?

Pantaleó. Y sense vèurerla!

Bonatesta. Sí; sense vèurerla; en tinch prou ab lo que m'heu dit. Ara deixeu que la visiti y quedareu de marbre.

Pantaleó. Oh, quin home! Oh, quin savi! El cel me l'envia! Senyor Agapito. *(Acostantshi.)* Quin home!... Quin favor m'heu fet!...

Agapito. Os agrada?

Pantaleó. *(A l'orella.)* Ho ha endevinat tot sense veure a la malalta.

Agapito. *(A Pantaleó.)* (L'hi heu dat quelcom?)

Pantaleó. (Tan aviat?)

Agapito. (A n'aquest homes se'ls té de pagar a tant la paraula.)

Pantaleó. (Després, després.) *(Alt.)* Oh, senyor! os demano que'm feu la mercé de venir a casa desseguida.

Bonatesta. Are no m'es possible. Tinch de fer moltes visites.

Pantaleó. Donchs quan podreu?

Bonatesta. *(Treyent una llibreta.)* Deixeume consultar la llibreta. A les sis el Comte Anselm; a dos quarts de set, el Marqués Roger; a tres quarts la Comtessa Olimpia; a les set, el cavaller Robert; a un quart de

vuyt, el Príncep Casimir; a les vuyt, el Comte.

Pantaleó. A n'el senyor Príncep li concedíu tres quarts d'hora?

Bonatesta. Es pel seu gust; sacrifica tres cequins ab satisfacció per poguer conversar ab mi tot aquest temps.

Pantaleó. (*Apart.*) (Un cequi cada quart! Però que s'ha de fer! Per la salud d'una filla se fá tot).

Bonatesta. Ja ho veyeu, avuy no puch venir.

Pantaleó. Si al senyor Príncep li poguessíu estafar un quart y donàrmel a mí, creyeu qu'os ho agrahiría molt... y no perjudicaría els vostres interessos.

Bonatesta. Estimat senyor Pantaleó, sou tant simpàtich y cortés, que no'm puch refusar de complàureus. A les... espereu... (*Mira la llibreta.*) A dos quarts de vuyt seré a casa vostra... o sino millor, a les vuyt.

Pantaleó. Y jo ja sé lo qu'haig de fer. Ara vaig a consolar a la meva filla, a dirli que s'alegri, que al fí he trobat un metje que coneix el seu mal.

Bonatesta. De veres no l'endevinaven?

Pantaleó. No l'endevinaven, senyor.

Bonatesta. Malhaurada medicina!

Pantaleó. Feume un favor ja que vos la coneixeu. Quin nom té aquesta malaltía?

Bonatesta. L'enfermetat de la vostra filla, *vocatur: flatulenta affectio mirachialis.*

Pantaleó. Deu meu, quin nom!... Torneulo a dir.

Bonatesta. *Flatulenta affectio mirachialis.*

Pantaleó. Y què vol dir això?

Bonatesta. *Mirach, idest abdomen scilicet mesenterium.*

Pantaleó. Oh, quin home! Dispenseu, no us vull cansar més. Me'n vaig a casa, y a dos quarts de vuyt us espero. (*Apart*) (Oh, quin savi! Si ara no's cura no's curarà pas may!)

S'en va.

ESCENA IX

AGAPITO. *Doctor* BONATESTA

Agapito. Senyor doctor; haveu llegit les noves de la Xina?

Bonatesta. No he tingut temps encara. Heu sentit. Com l'estima aquest home a sa filla!

Agapito. Sí; la filla del rey de Mongolia; es la que's casa ab l'Emperador de la Xina.

Bonatesta. Que esteu distret? Creyeu que pagarà bé?

Agapito. Ja ho crech, home. Si li estàn preparant pel dot vint elefants y trescents camélls.

Bonatesta. (*Cridant.*) Ara no estich per noves. Teníu cordials?

Agapito. Sí, senyor.

Bonatesta. Teníu perles?

Agapito. Què?

Bonatesta. (*Cridant.*) Si teníu perles?

Agapito. Per què les voleu?

Bonatesta. (*Cridant.*) Per rasparles a n'els cordials.

Agapito. Vaja si tich perles; recepteules pures. *(Apart.)* (Les escorfolles d'ostra fan el mateix efecte.)

Bonatesta. Prepareu quatre dracmes de sal tàrtara.

Agapito. Si que's defensaràn bé'ls de Tartaria.

Bonatesta. Senyor Agapito, vos patíu *dhipocofosius.*

Agapito. De què dieu?

Bonatesta. (*Cridant.*) *Dhipocofosius.*

Agapito. Què voleu dir?

Bonatesta. (*Cridant.*) Que sou dur d'orella.

Agapito. Jo, sort... No es pas veritat.

Bonatesta. (*Cridant.*) Teníu esquerdat el tímpano.

S'en va.

Agapito. Sí; y vos voleu ròmprem la trompa.

Mutació.

QUADRO II

Cambra de Rosaura

ESCENA X

ROSAURA, COLOMBINA

Colombina. Vaja, senyoreta, poseuse alegre; no us abatiu tant. Els mals creixen quant s'hi pensa. No teniu gens de febre, no patiu cap accident d'importancia...

Rosaura. Ay, Colombina!... dom la mà... tinch por de caure...

Colombina. Teniu. Assenteuse aquí. Còm os sentiu?

Rosaura. El cap me volta.

Colombina. El metje ha dit que si no menjeu res encare os posareu pitjor.

Rosaura. Quín metje ho ha dit això?

Colombína. El doctor Honorat.

Rosaura. (*Ab cara riallera*). El doctor Honorat?...

Colombina. Y que'm sembla qu'es un metje que sab curar!...

Rosaura. Per què?

Colombina. Perque no més anomenantlo ja os poseu a riurer.

Rosaura. Oh, no! ha estat casualitat.

Colombina. Vos direu lo que volgueu, pero jo sempre creurè qu'es veritat lo que penso.

Rosaura. Y qu'es lo que penses, digues?

Colombina. Crech que totes les vostres malaltíes no son més qu'una sola. Mal d'amor.

Rosaura. Oh, oh, oh!... Mal d'amor!... Me fas riure sense ganes!...

Colombina. Y'm sembla que us curaría més aviat el metje que les medicines!

Rosaura. (*Rient*). Què dius, ara?... Aquesta si qu'es bona!...

Colombina. Y si això fos veritat, faríeu mal fet d'atormentarvos. Digueuho al vostre pare.

Rosaura. Ves, ves, boja; me fas riurer de veres.

Colombina. Aixís m'agradeu!... Gracies a Deu que rieu de gust!...

Rosaura. Y quí no riuría ab lo que dius?

Colombina. Apa: digueumho en secret... Esteu enamorada?

Rosaura. (*Rient*). No.

Colombina. Donchs jo us dich que sí.

Rosaura. Y jo't dich que no.
Colombina. Os troveu malament de veres?
Rosaura. Si.
Colombina. Quant vindrà el metjet os curarà.
Rosaura. *(Rient)*. Ah! ah! ah! Qu'ets boja!... Ah! ah! ah!...

ESCENA XI

Beatriu, dites.

Beatriu. *(De dintre)*. Se pot entrar?
Colombina. La senyora Beatriu.
Rosaura. M'es molt simpàtica; però avuy no voldría veure a ningú.
Colombina. No hi ha més remey que rébrer-la. Entreu, senyora.
Beatriu. Bon día, Rosaura. ¿Cóm esteu?
Rosaura. *(Ab melangia)*. Molt malament.
Colombina. *(Apart)*. Ja s'ha acabat el riure!
Beatriu. Però que us sentiu?
Rosaura. Que no puch respirar y tinch una tristesa que'm mata.
Colombina. *(Apart)*. Y ara mateix reya com una boja!
Beatriu. Teniu febre?
Rosaura. Crech que'n tinch sempre.
Beatriu. Donchs no feu pas mala cara.
Rosaura. Seyeu.—Porta una cadira.
Colombina. Desseguida, senyoreta. — Ah, senyora; procureu distreurerla; treyeuli aquesta tristesa.
Beatriu. Faré tot lo possible per lograr-ho.

Colombina. Senyoreta, voleu que us fassi una mica de sopa?

Rosaura. Ay, no, no!... Se'm revolta el ventrell no més de sentirne parlar.

Colombina. Com ho ha manat el doctor Honorat!

Rosaura. (*Somrient*). Ell ho ha dit?

Colombina. Y es clar que ho ha dit. La voleu?

Rosaura. M'esforsaré a pendrerla.

Colombina. (*Apart; anantsen*). No hi ha dubte! Aquest metje ho es tot plegat; el mal y la medicina!

ESCENA XII

ROSAURA Y BEATRIU

Beatriu. Heu dormit bé aquesta nit?

Rosaura. (*Ab despit*). Ni tampoch he clos els ulls.

Beatriu. Pero de què os prové aquesta malaltía?

Rosaura. (*Ab afany*). Què se jo, pobre de mí! Lo que sé es qu'estich del tot acabada, que no puch ni tenirme dreta, y que cada día vaig consumintme més y més.

Beatriu. Y què os sentiu?

Rosaura. Cent mals, y tots pitjors l'un que l'altre.

Beatriu. Preneu medicines?

Rosaura. He prés un gavadal de porqueríes y res me prova.

Beatriu. Y ab tot y això, Rosaura, vet'aquí que jo'l sé'l remey qu'os convé.

Rosaura. Y quin es?

Beatriu. Un bon marit.

Rosaura. (*Rient*). No'm feu riure.

Beatriu. Es dir, que un marit os fa riure?

Rosaura. No rich del marit, me rich de vos, senyora, que m'ho dieu ab tanta gracia.

Beatriu. Voleu que os la busqui jo aquesta medicina?

Rosaura. (*Rient*). Sou molt alegra, senyora!

Beatriu. Vaja; digueum-ho ab confiansa; sabeu d'algún que os agradi?

Rosaura. Peró no'm digueu aquestes coses...

Beatriu. Si es que os fa por dir-ho al vostre pare, confieumho a mi; jo os prometo qu'ho arreglaré desseguida. Es la meva especialitat.

Rosaura. (*Rient*). Ah! ah! ah! Senyora, una mica de la vostra alegria es l'unich que'm fa falta.

Beatriu. Me consoleu quant us veig riure.

Rosaura. Si fariau riere a un mort!...

ESCENA XIII

PANTALEÓ, DITES

Pantaleó. Te troves millor, filla meva?

Rosaura. (*Suspirant*). Ay, quin dolor de cor! Deu meu!... Quin dolor tinch!...

Beatriu. (*Apart*). (El seu pare li ha fet venir dolor de cor).

Pantaleó. Has menjat quelcom?

Rosaura. (*Ab afany*). Res!... No puch passar res!...

Pantaleó. Filla meva, per Deu... menja qualsevulga cosa... Jo ja sé que tu m'estimes!... Fesho per mi, pel teu pare!...

Rosaura. Si no puch...

Beatriu. Però no heu sentit que ho ha ordenat axís el doctor Honorat?

Rosaura. (*Somrihent*). Probaré de ferho!...

Pantaleó. Oh, què veig? Estàs una miqueta alegra, avuy? Somrius? Vaja; fesho per mí; pren una caixelada.—Colombina! porta lo que vulgui la Rosaura; s'ho menjarà sols per darme gust!...

Beatriu. Ah, senyor; es precís qu'hi penseu ab la salud de la vostra filla!

Pantaleó. Per curarla faría qualsevulga cosa.

Beatriu. Donchs teníu el remey a la mà.

Pantaleó. Quín es?

Beatriu. Escolteu. (*Apart a Pantaleó*). (Un marit).

Pantaleó. Senyora, per mor de Deu! no sabeu lo que us pesqueu!... Desseguida que una noya's trova malament, ja se sab ¡pum! un marit!... Pobreta! La casariem estant malalta, perque's morís desseguida? Si se'n anés del meu costat no viuría ni dos dias No es veritat, vida meva, que vols estar ab el teu pare, tu?

Rosaura. Ay!... ay!... Me sento morir!...

Pantaleó. Vaja, vaja, nena, té, olora!... (*Li fa olorar quelcom*). Vejeu, si jo no fos aquí? Un marit no s'estaría sempre de estaqueta per quan l'ataqués el mal!... Pobreta!... Te molta necessitat del seu pobre pare!

Beatriu. (*Apart*) (Que's bò aquest home!)

ESCENA XIV

COLOMBINA, *ab la sopa.*—DITS.

Colombina. Aqui está la sopa.

Rosaura. No la vull, no la vull!
Pantaleó. Prenla por mi.
Beatriu. Ho ha manat el metje.
Rosaura. Probaré si passa... faré un esfors...
Pantaleó. Eh, què tal? La nena fa un esfors per tenir contentó al seu pare.
Colombina. Us agradarà molt, senyoreta.
Rosaura. Ay! no puch!
Colombina. El doctor Honorat s'enfadarà si no feu lo qu'ell mana.
Rosaura. (*Menjant*). No!... Ja menjaré.
Pantaleó. Tota... tota... Perque m'estimes, oy?
Colombina. Que content estarà el doctor quan vingui!... (*Rosaura riu).*
Pantaleó. Quína boqueta quant rius!... Escolta, filla meva, com que veig qu'el doctor Honorat may t'acaba de curar, he pensat cambiar de metje, y ja n'he trovat un de bò.
Rosaura. (*Llensant la sopa y saltant de la cadira).* Ay de mí!... Me trovo molt malament!... no puch mès!...
Pantaleó. Què tens, filla meva?
Rosaura. Fora tots d'aquí; no vull veure a ningú!
Pantaleó. Però, filla...
Rosanra. Deixeume estar!...
Pantaleó. Ja sabs qu'el teu pare t'estima!
Rosaura. No sé qui es el meu pare, ni sé qui es la meva mare, ni si soch viva, ni si soch morta. Estich fòra de mí; tota tremolo!...
Pantaieó. (*Posantlí l'ampolleta al nas*). Tè, olora!...

Rosaura. (*Tirantli enlayre*). Fora tots d'aquí, fora!... Ajudem, Colombina!... (*S'apoya en les dugues*).

Pantaleó. No vols al teu pare?

Rosaura. No!

Colombina. No te necessitat de vos are!... Are a qui necessita es al metje, al doctor Honorat!

Rosaura. (*Dant una empenta a Colombina y anantsen*). El diable se t'enduga!

Pantaleó. Pobreta! El mal li ha pujat al cap. Vaig a buscar un batalló de metjes... vull tenir consulta... vindràn el doctor Honorat, el doctor Bonatesta, en vindrà un altre... vull consulta... pobra filla meva!... No n'hi ha cap més al mon com aquesta!...

Colombina. Voleu curarla, senyor?

Pantaleó. Quína pregunta!

Colombina. Donchs caseula!

Pantaleó. Just, caseula!... Totes lo mateix. Com si'l matrimoni fos el remey de tots els mals per les dònes. Pregunteho a tantes com s'han casat y us sabràn dir quina mena de medicina tan amarga es el matrimoni per les dònes.

Colombina. Si tan amarga fos, me sembla que les viudes no's voldrien tornar a casar!

Beatriu. Jo sempre he sentit a dir que'ls medicaments amarchs son els millors pel ventrell.

TELÓ

ACTO II

QUADRO I

Botiga d'apotecari

ESCENA PRIMERA

AGAPITO, assentat, llegint y comentant.

Agapito. «S'han celebrat les noces de la Primpcesa filla del Rey de Mongolia ab el el Príncep hereu de la Xina »—Diable! Si que hi han anat depressa a fer aquest casament. Estich cert de que soch el primer a saberho de tota Italia.—«L'Emperador de la Xina ha enviat una embaixada al Gran Khà de Tartaria, reiterantli la seva amistat, però's tem que aquest no la vulgui rebre» .— Com pot ser això! Vaja si la rebrà! No faltava més!—El Rey de Mongolia farà proposicions d'aliansa a Persia». Molt bé! El Rey de Mongolia serà'l mediador. Se arreglarà, s'arreglarà tot.

Segueix llegint baix.

ESCENA II

DOCTOR MERLI, TARQUINI, AGAPITO

Merli. Si que l'hem feta bona, estimat senyor Tarquini. Per fervos content he receptat una sangría a n'aquell pobre xicot, y després de feta no s'ha empitjorat pas poch ni gayre, gracies a Deu!

Tarquini. Això vol paciencia; son coses que han de passar. També jo l'altre dia, cum-

plint les vostres prescripcions, vaig sangrar a n'aquell comerciant, que creyeu que no ho necessitava gens ni mica.

Merli. Y si ara aquest pobre xicot se mort per culpa vostra?

Tarquini. Ningú ho podrà assegurar que's mori d'això.

Merli. Ja sabeu que quan un malalt se mort, sempre es el metje qui'n té la culpa; pero si's cura no'l salva may aquest, sino la joventut del malalt, la seva bona complexió, la planeta o qualsevol altra causa favorable.

Tarquini. Però ab tot y això tots els que se senten malalts avisen al metje.

Merli. Això era abans; avuy per avuy no se'n fa gayre cas del metje. No se l'obeieix, no se'l creu...

Tarquini. Pero se'l paga; y ab això ja n'hi ha prou.

Agapito. *(Aixecantse).* Còm! El Khà de Tartaria vol que'l Princep de la Xina repudíi la seva esposa! Quin Khà mes cà! Pobre Princessa!... Repudiarla? Oh, y per què?... Perque's casi ab una filla del Khà!... Una bastarda!... No; prench al cel per testimoni de que no la repudiarà; no, no la repudiarà.

Se passeja.

Merli. Senyor Agapito!

Agapito. No la repudiarà!

Tarquini. Què teniu, senyor Agapito?

Agapito. Que no la repudiarà.

Merli. Pero què os passa?

Agapito. Casarse ab la filla del Khà!

Merli. *(Cridant.)* La filla d'un gòs?

Agapito. Si, senyor, si; d'un Khà, d'un gos!
Merli. Però quí es aquesta filla de gòs?
Agapito. Haveu llegit el Botlletí?
Merli. No'l llegeixo may.
Agapito. Donchs si l'heu llegit...
Merli. (*Cridant.*) No, no, us dich que no!...
Agapito. Be, be, no crideu que no soch sort. —Si no l'heu llegit, calleu, perque no sabeu res. (*A Tarquini.*) Y vos, l'haveu llegit?
Tarquini. (*Cridant.*) Tampoch, senyor.
Agapito. Donchs, calleu, també.—Ah! pobra gent! no saben res!... Malehit Khà! Desfer el matrimoni!... Amunt Agapito! Fins avuy m'he mantingut neutral, però are'm decideixo!... Soch xino, soch xino, soch mogol soch xino. Si, contra'l Khà; contra'l gós. Es tan grossa la rabia que que tinch contra el Khà de Tartaria, que avuy mateix mato el gòs y'm desfaig de tot el cremor tártaro de casa.

ESCENA III

PANTALEÓ, DITS.

Pantaleó. (*Cridant.*) Senyor Agapito.
Agapito. Oh! amich meu!
Pantaleó. (*Cridant.*) Qu'ha vingut el Doctor Bonatesta?
Agapito. Encare no, però l'espero.
Pantaleó. La meva filla està pitjor que may.
Agapito. Còm?
Pantaleó. (*Cridant,*) Que la meva filla està pitjor.
Agapito. Volen curarla?

Pantaleó. El cel ho volguès!
Agapito. Deuli cremor tàrtaro.
Pantaleó. Cremor tàrtaro!
Agapito. Avuy es el medicament dominant!
Pantaleó. (*Cridant.*) Y la curarà?
Agapito. L'hi anirà molt bé.
Pantaleó. Podem probarho.
Agapito. Hem d'acabar ab tot lo de Tartaria... Visca la Xina!... El Khà de Tartaria vol que'l Princep de la Xina repudii a la seva esposa!... No la repudiarà! no la repudiarà! no la repudiarà!
Pantaleó. (*Cridant.*) Y què te que veure el crémor tàrtaro ab la Xina?
Agapito. Heu llegit el Botlletí?
Pantaleó. No senyor.
Agapito. Donchs, calleu!
Pantaleó. Si ve'l doctor Bonatesta, envihimel desseguida que vull tenir consulta.
Merli. (*Baix a Tarquini.*) (Diu que vol tenir consulta. També'm podrien avisar a mi).
Pantaleó. Haveu entès lo de la consulta?
Agapito. Quina consulta?
Pantaleó. (*Cridant.*) Vull tenirne una per la meva filla.
Agapito. Deuli cremor tàrtaro.
Pantaleó. Vull saver avans el parer dels metjes.
Agapito. Are vindrà el doctor Bonatesta.
Pantaleó. Axís que vingui, envièumel; avans de les set, si pot ser.
Agapito. També hi haurà'l doctor de l'aygua fresca?
Pantaleò Quí dieu?

Agapito. El doctor Honorat.

Pantaleo. També hi será. Y encare'n voldria un altre.

Agapito. Còm dieu?

Pantaleo. (*Cridant.*) Que voldria que fossin tres metjes.

Agapito. Ja vindré jo.

Pantaleo. Però vos no sou metje!

Agapito. Què no soch metje?

Pantaleo. No; sou apotecari.

Agapito. Pero'n se mes qu'els metjes! Tinch més pràctica qu'ells! Tinch secrets particulars. Jo curo a la moderna. Ja vindré jo, ja; portaré tot el cremor tàrtaro de casa; ja veureu com el doctor Bonatesta ho trovarà bé.

S'en va.

ESCENA IV

DITS, *menys* AGAPITO.

Merli. (*A Tarquini.*) (¿Heu sentit? Aquest ximple vol fer de metje prenentnos la feyna a nosaltres.)

Tarquini. (*A Merli.*) (Y fins de cirurgià; sempre va carregat d'ungüents per les ferides.)

Merli. (*A Tarquini.*) (Això no va bé). Tothom ha d'exercir la seva professió. Per xò, vos, que sou cirurgià, també molts cops us atreviu a pendre'l pols y ordenar medicaments en enfermetats de febre).

Tarquini. (*A Merli.*) (Sí; y vos que no'm feu mal? No procureu evitar les sangries prescribint sarsaparrilla?)

Merli. Senyor Pantaleó; a les votres ordres.

Pantaleo. Molt servidor vostre.

Merli. Com se trova la vostra senyora filla?

Pantaleo. Molt malament, senyor. Pero qui sou, que no tinch l'honor de recordaros?

Merli. No'm coneixeu?

Pantaleo. De veras que no.

Merli. No coneixeu al doctor Merli? No coneixeu al qui ha fet tantes cures prodigioses y miraculoses en aquesta ciutat?

Pantaleo. Creyeu que'm sembla que no os he vist may, ni he sentit parlar de vos; y això que'm creya que a casa meva ja hi havien entrat tots els metjes, tots els cirurgians y tots els apotecaris del pais.

Merli. Es que jo no soch d'aquells que intriguen per adquirir malalts, y que, com se sol dir, es fiquen per forsa a les cases. No dono diners als apotecaris perque'm recomanin. Exerceixo honradament la meva professiò; no vaig mes que ahont me demanen y puch envanirme, gracies a Deu, de que allá ahont he anat una sola vegada, n'he sortit coronat de gloria, deixant plens de satisfacció als que m'han cridat.

Pantaleo. Diable! donchs sou un gran metje!

Merli. Pregunteho al senyor Tarquini! Ell os podrà dar noticies meves.

Pantaleo. Y qui es aquest senyor?

Tarquini. No coneixeu al senyor Tarquini? El primer cirurgià de la ciutat!

Merli. El senyor Tarquini, es un home de gran experiencia!

Tarquini. El doctor Merli es un metje eminentíssim!

Merli. Com el senyor Tarquini no hi ha a n'el mon qui fassi una sangría!

Tarquini. Com el doctor Merli no hi ha qui curi els mals més incurables!

Pantaieo. Estich plenament satisfet d'haver conegudes persones de tant de mérit y de tanta honradessa. Jo tinch una filla que sempre està malalta...

Merli. Ja que m'ho maneu, aniré a visitarla.

Tarquini. Y si necessiteu cirurgiá, aquí estich jo.

Pantaleo. Avuy tindrém consulta; si voleu assistir hi os ho agrahiré.

Merli. Us serviré ab tot carinyo..

Tarquini. També vindré per si faig falta.

Pantaleo. De cirurgià, no crech que n'hi hagi necessitat per ara.

Merli. Sí, que vingui, y'ns dirà la seva opinió.

Pantaleo. Bè, donchs que vingui també. (*Apart.*) (¡Sembla qu'el cel vol protegirnos!)

Saluda y s'en va.

Merli. (*A Tarquini.*) Recordeuvos d'aprovar tot lo que jo digui.

Tarquini. No pas si no maneu sangries que no ho aprovaré.

MUTACIÓ

QUADRO II

Cambra de Rosaura

ESCENA V.

ROSAURA, *sola*

Rosaura. Pobra de mi!... Aquesta mica de embutit m'ha retornat!... He vist el meu metje desde la finestra y desseguida se m'ha obert la gana!... Ara tinch set y no sé com ferho per beure... Ah! vé algú... deixem amagar el pà...no vull que'm vegin menjar.

ESCENA VI

BEATRIU, COLOMBINA *y* ROSAURA

Beatriu. Estimada Rosaura, com es que no volen pendre rès?

Rosaura. Perque no tinch gana... perque no puch...

Colombina. Però, sense menjar y beure no podeu viure.

Rosaura. Donchs no mes que per complauros, beuré quelcom.

Colombina. Voleu aygua?

Rosaura. No.

Colombina. Ví?

Rosaura. Me fà mal.

Colombina. Voleu thé?

Rosaura. Ja n'estich cansada.

Colombina. Potser café?

Rosaura. M'ataca els nervis.

Colombina. Us daré caldo.

Rosaura. Me fa basqueig.

Beatriu. Preneu un vaset de ví de Xipre.

Rosaura. (*Rient.*) Això, sí, sí; ví de Xipre.

Colombina. Vaig a buscarlo.

S'en và.

Beatriu. Digueume, Rosaura, quan vingui el doctor Honorat, voleu que jo li parli en secret?

Rosaura. Perquè? No, senyora, que no ho vuy!

Beatriu. Es que li parlaré de vos.

Rosaura. (*Rient.*) De mí?...

Beatriu. Sí, de vos. Estarèu contenta?

Rosaura. (*Rient.*) Y voleu dir que això'm curarà?

Beatriu. Jo crech que us curarà desseguida; que us en sembla?

Rosaura. Feu lo que volgueu, senyora.

Beatriu. (*Apart.*) Ja l'he conegut, ja'l vostre mal!

Colombina. (*Tornant ab un vaset de vi de Xipre.*) Aquí hi ha'l ví de Xipre.

Beatriu. Apa, donchs, bebèu.

Rosaura. Tinch por de que'm fassi mal.

Beatriu. Vaja, Rosaura!

Rosaura. Y si'm fa mal?

Beatriu. Bebeulo a la salut del metje!

Rosaura. (*Agafant el vàs y bebent un glop.*) A la seva salut!

ESCENA VII

PANTALEÓ *y* DITES

Pantaleó. Què's això? Què li heu dat? Què beus?

Beatriu. Ví de Xipre, que la reforsarà.

Pantaleó. Reforsarla!... (*A Beatriu.*) Però, senyora, que'm voleu matar la filla? (*A Colombina.*) Y tú, trapassera, qui t'ha fet portar ví de Xipre? Pobre filla meva! Te volen matar!

Li prèn el vaset.

Colombina. Han trucat.

Pantaleó. Vés a veure qu'hi ha. Un ví tant fort!

Colombina s'en và.

Rosaura. (*Apart.*) (Y quines pessigolles feya!)

Colombina. (*Tornant.*) El doctor Honorat.

Rosaura. (*Apart.*) (Gracies a Deu!... Respiro!)

Pantaleó. Què tens filla meva? Has mudat de color? Per què vé'l metje? Què't fà por?.. No t'espantis; avuy tindrém consulta.

ESCENA VIII

DOCTOR HONORAT *y* DITS

Honorat. Salut a tothom.

Pantaleó. Ay, senyor Doctor, anèm de mal en pitjor.

Honorat. Y això? Què hi ha de nou, senyoreta?

Rosaura. No sé,'m sento que... ay!... Tinch una set terrible!

Honorat. Donchs si té set donèuli quelcom per beure.

Pantaleó. Es que no sabém que darli perque tot li fà mal.

Beatriu. (*Apart a Honorat.*) (Senyor Doctor, us haig de parlar a soles; jo us diré el seu mal.)

Honorat. (*Apart a Beatriu.*) (Ja me'l figuro;

ganes de casarse.) *(Alt.)* Colombina, porta aquella ampolleta d'aygua cordial qu'han dut de ca'l apotecari; porta també un got.

Colombina. Desseguida.

S'en và.

Pantaleó. *(A Honorat.)* Vejam si li probarà malament.

Honorat. Tingueu confiansa ab mí.

Pantaleó. Potser no la voldrà pendre.

Honorat. Rosaura, no es veritat que pendreu aquesta medicina?

Rosaura. Sí, senyor.

Honorat. Me creureu de tot lo que jo us mani?

Rosaura. Si senyor; us creuré.

Honorat. Quan un malalt creu al seu metje es cura molt facilment.

Colombina. *(Ab una ampolleta d'aygua y un got.)* Ja es tot aquí.

Honorat. Dònem.

Tira aygua al vàs.

Pantaleó. Filla meva, prén aquest remey per amor al teu pare·

Honorat. Estimat senyor, deixeume fer a mí.

Beatriu. *(A Pantaleó.)* Deixeu, deixeulo fer a n'ell qu'hi té més gracia que vos.

Pantaleó. Si no li dono jo, no la voldrà

Honorat. Escolteu Rosaura, sí jo us dono aquesta medicina, la pendrèu?

Rosaura. Sí, senyor.

Pantaleó. Jo, jo... Vols que te la dongui jo?

Rosaura. No, senyor.

Pantaleó. Bé, donchs, que te la dongui ell.

Honorat. *(Apart a Rosaura.)* (Ah, Rosaura, creyeu qu'es un verdader pecat, que una no ya com vos es deixi oprimir aixís per la melangia. Vaja bebèu això) (*Rosaura beu mirant ab atenció a Honorat; després sospira)* (Esteu en la flor de la joventut!... Penseu qu'os heu de casar!) (*Rosaura beu y riu.*) (Quan els homes sabràn que ja esteu bona, no seràn pochs el que os demanaràn per esposa.)

Rosaura Ay!... Aquesta aygua m'ha tornat la vida!...

Pantaleó. (*A Rosaura.*) Es dir, que't troves millor?

Rosaura. Però molt millor. Es una aygua miraculosa.

Honorat. Ja os ho he dit. Es un verdader prodigi!

Pantaleó. Estich boig d'alegría!

Beatriu. *(Apart.)* (Hum! No se si ha estat l'aygua o les parauletes del metje!)

Pantaleó. Y digueu, quin'aygua es aquesta?

Honorat. Es un secret meu que me'l guardo

Pantaleó. *(A Rosaura.)* Es dir que't troves millor?

Rosaura. Se pot dir que'l Doctor m'ha dat la vida.

Honorat. *(Apart a Pantaleó.*) (Escolteu, senyor, si creyeu el meu concell honrat, s'hauràn acabat les malaltíes de la vostra filla.)

Pantaleó. (Desseguida, digueu, digueu.)

Honorat. (Casèula.)

Pantaleó. (Volèu dir?)

Honorat. (Feuho aixís y me'n dareu mercés.)

Pantaleó. (Quan m'ho han dit les altres, no

ho he cregut, però ara ho diu el metje... La casaré) Filla meva,'t troves bé?

Rosaura. Com si estés bona del tot.

Pantaleò. Donchs, escolta; si vingués l'ocasió de casarte,'t sabria greu? *(Rosaura riu y s'avergonyeix.)* Te tornes a trovar malament?

Rosaura. No, senyor, no.

Pantaleò. Bé; t'agradaría casarte?

Rosaura. Si es el vostre gust...

Pantaleò. Donchs, quan estiguis curada del tot te casarém.

Rosaura. Me sembla qu'ara'm poso bona molt depressa!

Pantaleò. La setmana passada, hi va haber un jove, un tal Lelí, que't va fer demanar; jo vaig contestarli que no podía ser, perqué estaves malalta, més ara qu'estaràs bona, li diré que sí, y t'hi casaràs.

Rosaura. Ay! ay! que'm torna a venir el mal!... ay! ay!... que no puch mes!

Pantaleò. Ay, senyor Doctor! correu, correu, que li torna!... Y que l'ha de curar el matrimoni!...

Honorat. (*Apart*) (Aquesta està enamorada d'algú.) (*Alt.*) Voleu un altra got d'aygua cordial?

Rosaura. No vull rès més.

Pantaleò. Vols que te la dongui jo?

Rosaura. No, no y no!

Honorat. Voleu que jo us la serveixi?

Rosaura. (*Mirantlo y suspirant.*) Ay, no!

Honorat. Vaja, Rosaura, valor sobre tot!... Calma!

Rosaura. No puch!...

Pantaleò. Però, què tens?

Rosaura. (*Plorant.*) No ho sé!...

Honorat. Però, què us sentiu?

Rosaura. (*Plorant.*) No ho sé!...

Pantaleó. Plores!... Ens morirem tots dos... No siguis boja...

Rosaura. (*Ab ràbia.*) Si soch boja, deixeume per boja; no m'amohineu més, no m'atormenteu més... Tots plegats sou una colla de ximples!...

S'en và.

Pantaleó. Pobra filla meva!... Ves, ves... no la deixis sola...

Colombina. (*Apart; anantsen.*) (Me sembla que'l metje no la curarà pas, sino l'ajuda un capellà).

Beatriu. (*Apart a Honorat.*) (Senyor Doctor: hem de parlar a soles; ja us ho he dit. L'amor es la malaltía més grossa de les dònes.)

S'en và.

Pantaleó. Jo estich com de pedra. Es un mal inexplicable!

Honorat. Donchs jo'l conech perfectament.

Colombina. (*Tornant.*) Senyor, hi han tres persones que us demanen.

Pantaleó. Qui son?

Colombina. Semblen metjes.

Pantaleó. Ah, si! Digalshi qu'esperin.

Colombina. (*Apart; anantsen.*) (Aquesta casa sembla un hospital.)

ESCENA IX

HONORAT *y* PANTALEÓ

Pantaleó. Senyor Doctor; aquesta noya no millora. Cada medicina que's prova, de primer sembla que li fassi bé y després's posa pitjor. Si no hi teniu inconvenient voldría celebrar una consulta.

Honorat. Me sembla, senyor, que teniu ganes de llensar els vostres diners al carrer; La malaltía de la vostra filla no necessita consultes.

Pantaleó. Llensar els diners!... Y això os estranya? Se tracta de la meva sanch... La casa y tot llensaría per la finestra!... Jo'voldría saber el parer d'altres metjes... Això no es desconfiar de vos!... Vos sou el metje de capsalera, y no os heu de mourer de casa.

Honorat. Amich meu, les consultes moltes vegades son la desgracia dels malalts. Molts metjes al voltant no porten més que confusió. O tots estàn d'acort, y aleshores es tonto que n'hi hagin varis, o no hi estàn y aleshores lo més probable es qu'entre tots matin al malalt.

Pantaleó. Però, per què'm voleu privar d'aquesta satisfacció?

Honarat. O us fieu de mí o no us en fieu. Si lo primer, deixeume fer; y si no, envieu un altre metje, però acontenteuvos ab un sol.

Pantaleó. Si jo'm fío de vos!... Però encare no m'heu dit quin mal tenía la meva filla.

Honorat. Y voleu saberlo, veritat?

Pantaleó Y es clar que sí!

Honorat. Donchs no'n té cap. Està millor que vos y que jo.

Pantaleó. Què dieu ara? Qu'ho dieu de veres?

Honorato. Os parlo com home honrat, ab la mà al cor; no té absoltamant rès; no llenseu donchs els diners en metjes ni en medicines; perque os ho repeteixo, no té rès.

Pantaleó. Donchs per què li heu fet pendre aquella aygua cordial, que li ha anat tant bé per una estona?

Honorat. Voleu saber quin'aygua era aquella? Aygua del pou.

Pantaleó. Això no pot ser. Si l'ha retornada.

Honorat. Ho ha fet l'ilussió. No era més qu'aygua clara!

Pantaleó. Bé, de tots modos, si no os heu d'enfadar, voldría saber el parer dels altres. Si no té rès, diràn que no té rès, però jo estaré més satisfet.

Honorat. Tal volta sens trovarli rès diràn qu'està molt malalta.

Pantaleò. No; els qu'he avisat son persones ilustrades.

Honorat. Qui son?

Pantaleò. El doctor Bonatesta y el doctor Merlí.

Honorat. Molt bé.*(Apart.)* (Un trapicer y un ignoant.)

Pantaleó. No son dos metjes de gran renom?

Honorat. Jo may parlo malament de ningú.

Pantaleó. Son amichs vostres?

Honorat. Jo ho soch de tothom.

Pantaleò. Hi teniu cap dificultat a tenir una junta ab ells?

Honorat. Estich a les vostres ordres.

Pantaleò. Donchs vaig a buscarlos y entrarem desseguida.

ESCENA X

HONORAT, *sol*

Honorat. Pobre home! Me fà pena! Llensa els diners al carrer... Y la noya no té cap malaltía... Està enamorada; probaré d'averiguar qui es ell, y si ho descubreixo ja he trovat la medicina que ha de curarla. La senyora Beatriu m'ho dirà... Quan Rosaura 'm mira ho fà de certa manera lànguida y apassionada, però ja sé lo qu'es!... Se'm recomana perque no descubreixi la trapacería de la seva suposada enfermetat. Y si estés enamorada de mí? Cà! no pot esser! Si arribava tant sols a sospitarho, fins deixaría de venir a n'aquesta casa, perque ningú pogués pensar que ab el pretext de la medicina, procurava seduir la filla d'un home de bé. Avans que tot soch honrat, y la meva bona fama es primer que tots els tresors del mon.

ESCENA XI

PANTALEÓ, *dant la mà a* ROSAURA, HONORAT,

BONATESTA, MERLI *y* TARQUIÑI

Pantaleó. Vaja, filla meva, assentat aquí y pren una mica de paciencia; vejam que diràn els tres Doctors. Se tracta de la teva salut.

Rosaura. Si, més val que siguin tres el metjes; aixís si'm moro no sabreu a qui dar la culpa.

Pantaleò No sé perquè t'has de morir, si't curaràs desseguida!...

Rosaura. (*Apart.*) (Ja'l sé jo'l metje que'm curaría, ja!)

Pantaleó. Acomodeuse, senyors; feume la mercé de seure.

S'assenten.

Honorat. Senyor Tarquini, aquí no's tracta de cap cas de cirurgía.

Tarquini. Qui sab si hi haurà necessitat dels meus serveys!...

Honorat. Quan arrivi aquest cas, alesfiores os avisarem.

Tarquini. Es a dir, que no puch estarme aquí? Jo també soch doctorat.

Pantaleò. Senyors, us prego que no discutiu. Aquí està la meva malalteta. Feume'l favor de dirnos la vostra savia opinió.

Honorat. Estimats colegues; apreciats senyors: A mí, com metge de capsalera, 'm tocaría fer l' historia de l' enfermetat, si aquesta fós realment física, y no un sofriment moral. Tres son els efectes perniciosos que sofreix la malalta, y tots tres son producte de la seva imaginació. *Insomni, desgana, opressió de cor.* Y si no pot dormir es perque'l seu pensament desbocat, en ales de la fantasia, destila continuament a n'a la *glàndula pineal* una quantitat d'esperit que sosté dilatats els *ventriculs del cervell*; d' aquí que tots els nirvis que del cervell deriven, estiguin tirants y agitats, y la seva máquina disposada a no obehir més que les disposicións del esperit, que sempre està vigilant.—No té gana, perqué la mateixa agitació, difundintse per tot el sistema nerviós, agita violenment les *fibres* y produeix

una imperfecta digestió, perque omplintse el ventrell de substancies indigestes y viscoses, produeix l'inapetencia.— Pateix d'opressió de cor també, però aquesta no es produhida per abundancia de sanch ni de coáguls, ni per l'estretor de les venes y arteries y encara menys per la dilatació de les mateixes, ja que llur pols normal ens assegura que no hi ha cap alteració a n'*els* liquits, ni cap desordre a n'els sólits; *aixís* es que no pot ser altre, sino que la mateixa forsa d'imaginació, aumentant la de l'esperit y donant elasticitat a les arteries que reguen el cor, fassi sentir ab excessiva violencia la seva pressió a les parts vitals, produhint falta de respiració. Això m'ho confirma la gran facilitat ab que la pacienta passa del plor a la rialla, per efecte sens dubte dels diferents moviments de les seves entranyes, axó es; de la restricció a la dilatació dels pulmons. Segons mon pensar, donchs, l'enfermetat de la senyoreta es purament moral y no física; depèn sols de la imaginació; y l'art de la medicina no te cap medicament que aturi l'excessíu vol de la fantasía; lo que cal cercar es el motíu de la seva obssesió, secundantlo si es honrat o corretjintlo si no ho fos. Aquest es el meu parer que sotmeto a la savia opinió dels meus companys.

Rosaura. (*Apart.*) (Aquest me coneix el mal.)

Pantaleò. (*Apart.*) (Aquest metje no hi toca, el pobre!)

Bonatesta. Doctor Merlí, voleu dirnos la vostra opinió?

Merlí. Per la meva part estich totalment d'acort ab el savi parer del doctor Honorat.

Bonatesta. Donchs si vos hi esteu, jo no.

Tarquini. Molt bé, molt bé, senyor Doctor! L opressió del cor per forsa ha de provenir de l'abundancia de sanch grassa y congelada.

Bonatesta. Féume'l favor del pols. Ah! *(Fa senya de que no li agrada.)* Doctor Merlí, mireu aquest pols.

Merli. *(Prenent l' altre pols y remenant el cap.)* Ah!...

Bonatesta. Vos troveu aquest pols normal?

Merli, Ah, no senyor; no!...

Bonatesta. Aquèst pols va malament!

Honorat. *(Apart.)* (Que dihuen are. Si deu haber cambiat en un moment!...) *(Alt.)* Vejám; senyoreta, déume el pols. *(Li pren· Apart.)* (Si no pot batre millor!) *(Alt.)* Doctor Merlí; aquest pols va bé.

Merli. Es veritat, molt bé.

Honorat. Pot ser més igual?

Merli. Igualíssim.

Honorat. Veyeu, Doctor Bonatesta?

Bonatesta. Ja l' he pres.—Va molt malament,—Ara, permeteume, senyors que ab metódica observació pugui jo formar el diagnóstich y el pronóstich de la malaltía. —Diu Hipócrates: *Si sufficerit medicus ad cognoscendum, sufficiet etiam ad curandum.*

Pantaleò. Oh, magnífich!

Bonatesta. Com os díeu senyoreta?

Rosaura. El meu nom té que veure quelcom ab la malaltía?

Bonabesta. *Interim medicis nominum inquisitio omnino necesaria.*

Honorat. Perdoneu, Doctor.—*Intelligitur de nominibus rerum, non personarum.*

Bonatesta. Be, que som aquí per discutir ó per curar?

Honorat. (*Apart.*) (Per dir bestieses!)

Bonatesta. (*A Rosaura.*) Quants anys teníu?

Rosaura. (*Apart.*) (Fins això vol saber!) (*Alt.*) En tinch vint.

Pantaleó. No, filla meva, no; en tens vint y quatre.

Bonatesta. Sou alegre o melangiosa?

Rosaura. Segons y com.

Pantaieò. Tant aviat plora com ríu.

Bonatesta. *Risus est species convulsionis, vel spásimi eonvulsivi.* El riure involuntari y inmotivat prové de *a præcordium infflamatione.* S'ha de remediar això; tots aquets mals que tendeixen a predisposició a n'al coágul, entren en la categoría dels gravíssims. S'han de remediar.

Merli. Si; convé remediarlos.

Tarquini. Si hi há predisposició a n'el coágul es cosa de la sanch.

Merli, Es veritat; precisa una sangría.

Honorat. Poch a poch ab això. La senyoreta no exclata en riallades sardóniques, y per lo tant, no pot dirse qu'el seu riure sía producte de colvulsións.

Tarquini. Però tan aviat plora com ríu.

Bonatesta. Les llágrimes qu'els grechs anomenaven *dacrya*, son un efecte *patemátici*, y provenen de l'agitació de l'esperit animal y de la sanch.

Tarquini. Sanch, sanch!

Merli. Sí, sanch!

Honorat. Les llàgrimes no son més qu'un humor serós y linfàtich, *ex oculorum glàn-*

dulis prorumpems, per causa de tristessa y de dolor; un colp, consolada la persona, paren les llàgrimes, segons el cert axioma que diu: *remota causa removetur effectus.*

Merli. Es veritat: *removetur effectus.*

Pantaleò. (*Apart*) (Aquest tot ho trova bé!)

Bonatesta. (*A Rosaura.*) Teniu apetit?

Rosaura. No, senyor.

Bonatesta. He trovat en l'alteració del vostre pols una abundancia de sanch, que us altera les digestions. Es precís remediarho.

Merli. No hi ha pas cap dubte!

Honorat. Perdoneume, senyor: si es del pols d'hont voleu deduir que la senyoreta té exhuberancia de sanch; jo torno a dir y sostinch, que'l seu pols es normal, regular y sà, sens el més petit accident que senyali alteració.

Bonatesta. Donchs aquest es el cas. (*Pren el pols de Rosaura.*) Jo sostinch qu'està efervescent, vejeu, doctor Merlí.

Merli. (*Prenentlo.*) Si que hi ha efervescencia!

Honorat. Donchs jo repeteixo que no pot ser més normal, y no sé com el senyor Merlí pot atrevirse a sostenir lo contrari. Feu el favor de dirme, per la meva satisfacció, quins son els accidents que marquen l'efervescencia del pols.

Merli. (*Tornantlo a pendre.*) Sí, es veritat; aquets pols es natural, naturalíssim.

Rosaura. (*Aixecantse.*) Senyors meus, ja estich cansada de que m'embruteu les mans. Me sembla que ja n'hi ha prou; y si no n'hi hi ha prou per vosaltres per mi'n sobra. Discurriu, consulteu, recepteu tot lo que

us vingui bé. Lo qu'es jo no us creuré d'una paraula.

Honorat. (*Apart a Rosaura.*) (Es a dir que no'ns creureu?)

Rosaura. (*Apart a Honorat.*) (Sí, a vos sí, y si sempre estessiu a vora meu, ni vos ni jo estaríem may malalts.)

S'en và.

ESCENA XII

Dits, menys ROSAURA

Pantaleó. Bó! ja s'ha enfadat.

Honorat. (*Apart.*) (Que m'ha dit aquesta dòna? Si no l'hauré entesa bé?)

Bonatesta. Donchs si no'ns podem posar d'acort respecte l'estat del pols, tampoch podrem estarho en lo que's refereix a la medicació. Jo dich que l'estat de la vostra filla es gravíssim. Recordeuse de l'aforisme d'Hipocrates: *Principis obsta, sero medicina paratur* (*Mira'l rellotje.*) Oh, senyor, ja ha passat mitja hora... El Comte m'espera y no'm puch entretenir més.

Pantaleò. Però, com quedem?

Honorat. De la manera que os he dit que quedaríem.

Bonatesta. Me repeteixo sempre servidor vostre.

Pantaleò. Jo també.

Bonatesta guarda'l rellotje y queda mirant a Pantaleó.

Honorat. (*Apart a Pantaleó.*) (Vaja, pagueuli la consulta; y sobre tot pagueuli bé.)

Bonatesta. No s'us ofereix rès més?

Pantaleò. (*Dantli diners.*) Teniu.

Bonatesta. Grans mercès.

Pantaleó. Però bé, que'n farem de la meva filla?

Bonatesta. Are no'm puch entretenir; ja tornaré y parlarem. Crech que la senyoreta Rosaura curarà, però serà cosa molt llarga... molt llarga...

S'en và.

ESCENA XIII

Dits, menys BONATESTA

Merli. A reveure; senyors.

Pantaleò. Quedo a les vostres ordres.

Merli. Si no'm maneu rès aniré als meus quefers!

Honorat. (*Apart a Pantaleó*:) (Vaja, pagueuli la consulta.)

Pantaleò. (*Apart a Honorat.*) (Perque ha repetit tot lo que'ls altres deyen?)

Honorat. (L'heu fet venir; l'heu de pagar.)

Pantaleò. Vaja, dohchs, teniu; aneu a pendre xacolata.

Merlí. Grans mercés.

Pantaleò. Y que os sembla de la meva filla?

Merlí. Feu tot lo que ordeni el doctor Honorat y no us podeu equivocar.

Tarquini. Jo crech necessaria una sangría.

Merli. Ja teniu rahó, ja, per això!...

S'en và.

Pantaleò. (*Apart*) Ay, quin home! Si senyor, no senyor, lo que diu aquest, lo que diu l'altre. . Sembla una bandereta.

Tarquini. Al vostre servey, senyor.

Pantaleò. Y jo també al vostre.

Tarquini. S'os ofereix quelcom?

Pantaleò. Per ara, rès.

Honorat. *(Apart a Pantaleó.)* (També vo- cobrar aquet.)

Pantaleò. *(Apart a Honorat.)* (Per què?)

Honorat. (No heu sentit quantes voltes ha parlat de sangríes? També es precís pagarli.)

Pantaleò. Quan hagi de sangrarse algú ja l'enviaré a buscar.

Tarquini. Es que jo també he donat la meva opinió.

Pantaleò. Y jo la meva.

Honorat. No hi ha remey; ha de cobrar.

Pantaleò. Aquesta si qu'es bona!... Teniu, esteu content?

Tarquini. Contentíssim. Mireu, perquè vejeu si'm sou simpàtich, us faré un oferiment.

Pantaleò. Digueu.

Tarquini. Si la senyoreta Rosaura no vol de cap manera una sangría, li podem aplicar una ventosa.

S'en và.

ESCENA XIV

HONORAT *y* PANTALEÓ

Pantaleó. Os en dono mercés y os asseguro qu'estich content. Ara vos; vaig a pagarvos consulta.

Honorat. Dispenseu, senyor, però d'aquesta consulta jo no'n cobraré rès.

Pantaleò. Per què?

Honorat. Perque no'm vull aprofitar de la vostra excesiva credulitat.

Pantaleó. Bé m'heu aconsellat que pagués als altres.

Honorat. Aquells habíen de cobrar, perquè sols viuhen de trapaceríes; jo no, perquè jo visch, del meu trevall honrat. Os repeteixo lo que avans os he dit: la malaltía de la vostra filla no la cura cap metge: no necessita consultes, sino un marit, qu'ella sabrà qui es. Jo he descobert el mal, ara vos mireu si trobeu la medicina.

Se'n va.

ESCENA XV

PANTALEÓ, *sol.*

Pantaleó. Es possible que la meva filla sotreixi per aquesta causa? Però si quan parlo de casarla té convulsions y fins accidents? El doctor Honorat es massa jove, no té més que aquestes coses al cap!... Y s'atreveix a contradir a n'aquell savi, al doctor Bonatesta, que sab més quan dorm que l'altre quan vetlla!... Prou que's coneix qu'es un gran metje... Si gaire bé parla sempre en llatí: «*Principiis obstan. Sursum corda... Dominus vobiscum!...*

MUTACIÓ

QUADRO III

Carrer

ESCENA XVI

LELÍ, *sol.*

Leli. A veure si puch saber lo qu'han acordat els metjes. Deu estar acabantse la consulta. El doctor Merli m'ha assegurat qu'era a n'aquestes hores. Qualsevol d'ells que surti m'ho dirà, Ah!... el doctor Bonatesta!

ESCENA XVII

BONATESTA, *de casa Pantaleó*-LELI

Leli. Senyor Doctor, feume la gracia... Com está la senyoreta Rosaura?

Bonatesta. Molt malament, molt malament!

Se'n va.

Leli. Ay, pobra d'ella... y pobre de mi!...

ESCENA XVIII

TARQUINI *de casa Pantaleó*-LELI

Leli. Com está la senyoreta Rosaura?

Tarquini. No te pas gran cosa. Ab una petita sangría curaría desseguida.

Leli. Mercés, Deu meu! No està tant mala com assegura el doctor Bonatesta.

ESCENA XIX

MERLI *de casa Pantaleó*-LELI

Ah, Doctor Merli feume la gracia... Com está la senyoreta Rosaura?

Merli. Pobra! Está molt malalta!

Leli. Però curarà, veritat?

Merli. Me fa molta por...

Leli. Es dir, qu'es incurable el seu mal...

Merli. Me torna a fer molta por...

Se'n va.

Leli. Donchs el cirugià no sab lo que's díu. Dos metjes asseguren qu'està gravissima, y ell vol curarla ab una petita sangría.—Ah! el doctor Honorat.

ESCENA XX

HONORAT, *de casa Pantaleó*-LELI

Senyor Doctor, perdoneu la meva curiositat. Está molt mala la senyoreta Rosaura?

Honorat Està perfectament bona.

Leli. Com pot esser? Si'ls altres metjes m'han dit qu'està gravísima.

Honorat. Donchs jo us dich qu'està boníssima!

Se'n va.

Leli. Vaja, ves qui'ls pot creure al metjes!... L'un díu molt malament, l'altre també. El cirugíà una sangría. Aquest altre qu'està bona. Sospito que cap dels quatre sab lo qu'es pesca... Ja díu bé'l seu Hipócrates: *Ars longa, vita brevis*. Mes jo l'interpreto d'altre manera aqueix aforisme. *Ars longa,*

perque es un art tant llarch que'ls metjes no arriven may a capirlo. *Vita brevis* per la nostra credulitat a n'els metjes, que'ns escursa la vida.

TELO

ACTE III.

Cambra de Pantaleó

ESCENA I

BEATRIU, *entrant*-HONORÁT

Beatriu. Oh, senyor doctor, per fí us trovo; no us podeu pensar quan desitjava parlar ab vos. El senyor Pantaleó ha sortir y podém enrahonar ab tota tranquilitat.

Honorat. Jo he tornat sols per la pena que 'm fán pare y filla. Els altres metjes li han omplert el cap, li han fet creure lo que no hi ha, y tinch por que la mateixa aprensió fassi enmalaltir de veres a Rosaura y desesperar al pare. He vingut a desenganyarlo.

Beatriu. Avans de parlar ab ell es precís que parleu ab mi; m'he apostat expresament per deturarvos; no me'n vull tornar a casa fins que vos sapigueu aquest misteri.

Honorat. Expliqueuse, senyora, ningú 'ns escolta.

Beatriu. Donchs habeu de saber, Doctor, que Rosaura está enamorada.

Honorat. Aixó ja ho sospitava jo.

Beatriu. Però vos no sabeu de qui.

Honorat. Es lo que'm falta saber.

Beatriu. Donchs está enamorada de vos.

Honorat, Què dieu ara?... De mí?

Beatriu. Si; de vos.

Honorat. Y ab quin fonament ho assegureu, senyora?

Beatriu. Quan os ho dich, es perque n'estich segura.

Honorat. Os ho ha confiat ella?

Beatriu. No, ho he descovert jo. He observat varies circunstancies que m'han demostrat clarament que la pobre noya ni tan sols sab dissimular. He vist qu'ella cuida ab verdader carinyo la seva malaltía, sols pel desitj de que la visiteu.

Honorat. Y si això es cert, seràn aqueixes visites meves las que acreixeràn la seva passió?

Beatriu. Què ressoleu en aquest cas?

Honorat. No visitarla més.

Beatriu. Es que odieu a Rosaura?

Honorat. Senyora, no estich en el cas d'odíarla, ni d'estimarla.

Beatriu. Despreciareu l'amor de la filla y la herencia del pare?

Honorat. Ni l'un ni l'altre son de despreciar, es veritat; però jo he vingut cridat aquí per curar una malaltía y no per endurmen la malalta.

Beatriu. Podeu fer les dugues coses al mateix temps.

Honorat. No, senyora, no; no puch ferles, Repugna a la meva honradesa.

Beatriu. Es que sou enemich del matrimoni?

Honorat. De cap manera.—Soch sol a la terra, aixís es que fins pel meu interés me convindría casarme.

Beatriu. Y no troveu a Rosaura prou bon partit?

Honorat. Com no'l podría desitjar millor, si fossin altres les circunstancies.

Beatriu. Què voleu dir?

Honorat. Si estés en estat de poder demanar la seva filla al senyor Pantaleó, sens qu'ell tingués dret a negármela.

Beatriu. Y quínes rahons tindria per ferho aixís?

Honorat. Qu'ell es rich y jo no ho soch; que te cert compromís ab un jove anomenat Leli; y sobre tot, que habent jo entrat aquí com metje, podria pensarse, que valentme de males arts, l'hi havia enamorat la filla, y això que sens dubte l'ofendria y ab rahò, l'obligaria a negármela.

Beatriu. Senyor doctor, sou una mica massa escrupulós.

Honorat. Conech el meu deber y may me deixo cegar per l'interés.

Beatriu. Lo que voleu es que la pobre Rosaura mori desesperada.

Honorat. Ningú's mort d'amor, senyora. Ella sufrirá mentres pensi que jo la puch correspondre. Però si deixo de visitarla, si no m'acosto més a n'aquesta casa, d'aquí vuyt dies ja no's recordarà de mí, curarà de l'amorosa malaltía, y aceptarà l'espós que'l seu pare li destini.

Beatriu. Es dir, donchs, que us voleu retirar?

Honorat. Sí, senyora; absolutament.

Beatriu. Al menys visiteula per última vegada.

Honorat. Després de lo qu'hem enrahonat, no es possible; mentres no ho sabía, ignoscentment he pogut posar llenya al foch, però

ara ja sería culpable, si en lloch de curarla, la precipités. Grans mercès, senyora Beatriu. Digueuli al senyor Pantaleó que la seva filla no pateix cap malaltía. Jo per la meva part, també procuraré desenganyarlo a fi de que no dongui fe a metjes ignorants o trapacers. Molts me titllaràn de boig per renunciar aytal fortuna; més garanteixo aixís la meva honradesa. Si arriva un temps que se m'obri camí per poguer pretendre la mà de la senyoreta Rosaura, procuraré lograr la seva hermosura, y la seva riquesa també... per què negarho? Abdues coses son bones si s'alcansen per mereixements; peró's tornen dolentes y no fan profit, si injustament es conquereixen.

S'en và.

ESCENA II

BEATRIU, *sola*

Beatriu. Ara si qu'està fresca la pobra Rosaura. Jo volía arreglarho tot y tot ho he acabat d'espatllar. Pobreta!... Quan sàpiga qu'el metje la deixa, se tornarà boja de veres.

ESCENA III

BEATRIU *y* PANTALEÓ

Pantaleò. Oh, senyora Beatriu, com està la meva filla?

Beatriu. Ara està sola. Heu vist al doctor Honorat?

Pantaleò. No, no l'he vist; què diu de la noya?

Beatriu. M'ha dit que no la volía visitar més.

Pantaleó. Que no vingui. Tant se m'endona d'ell com dels altres metjes. Ja no'n vull cap més.

Beatriu. Ja fereu bé, ja. Si jo crech que la Rosaura està bona.

Pantaleó. Qu'està bona? Vos estessiu com ella. Però m'ha dit un company que hi ha una dòna casada ab un sabater, que té un ungüent que untantsen la planta del peu, cura totes les malaltíes.

Beatriu. Y vos creyeu ab aquestes coses? Aquesta gent mereixeríen garrotades! Es fiquen per les cases y arrepleguen lo que poden.

Pantaleó. No costa rès probarho.

Beatriu. Jo no us ho aconcello pas.

Pantaleó. Donchs també m'han dit que hi ha un home que té un específich segur.

Beatriu. Y què es aquest específich?

Pantaleó. No's trova a casa de cap apotecari. Dihuen qu'ha curat més gent de la que cap a la ciutat. Ja he anat a casa seva. Si ho vegessiu!... Té un llibre plé de certificats de la gent que ha curat.

Beatriu. Deu esser un embaucador!

Pantaleó. Sí, just. Ell no hi va a les cases. Qui vol el remey ha de enviarhi o anarlo a cercar. Y perque ho sapigueu si la cura no va bé, no cobra rès. Ell hi posa el medicament y no vol més que tres o quatre zequins pera comprar la tela ahont enganxa el pegat.

Beatriu. Y ab aquets tres o quatre zequins ho cobra tot, y encara qu'esguerri la cura no hi pert rès.

Pantaleó. Vosaltres, les dònes, sempre penseu lo pitjor.

Beatriu. Jo parlo pel bé vostre y el de la vostra filla.

Pantaleó. Y jo us dono mercés pels vostres concells, però a casa meva, no se si ho sabeu que mano jo?

ESCENA IV

COLOMBINA, PANTALEÓ *y* BEATRIU

Colombina. Senyora, la senyoreta os prega que l'entreu a veure.

Pantaleó. Què deu volguer? Com està? No's trova pas malament? Ara hi entro jo.

Colombina. No us necessita a vos; vol a la senyora.

Pantaleó. Jo soch el seu pare y puch entrarhi.

Colombina. No pas sempre, senyor!

Pantaleò. Com? Per què?

Colombina. Perque diu que necessita a la senyora Beatriu y no a vos.

Pantaleó. Aneu, senyora, feume la mercé; veyeu què vol.

Beatriu. Desseguida.

Colombina. (*Apart a Beatriu.*) (Ha sapigut qu'heu parlat ab el metjet y té ganes de saber lo que os ha dit.)

Beatriu. (*Apart.*) (Pobreta! Si li dich es mort.)

ESCENA V

PANTALEÓ, *després* AGAPITO

Pantaleó. Voldría probar l'unguent d'aquesta dòna; costa pochs diners y diu qu'es segur. ¿Y el pegat d'aquell home que cura trenta o quaranta mals?... Tal volta els curi tots menys els de la meva filla.

Agapito. Ab el seu permís, senyor.

Pantaleó. Oh, senyor Agapito, quin bon vent us porta?

Agapito. Què dieu?

Pantaleó. *(Cridant.)* Que me'n alegro de vèureus.

Agapito. Jo també. Està bé la noya?

Pantaleó. Molt malament.

Agapito. Me'n alegro.

Pantaleó. Vos en alegreu?

Agapito. De tot cor.

Pantaleó. Però si es qu'està malament, malissi-ma-ment!

Agapito. Ah, ja, sí! Si que'm sab greu!

Pantaleó. *(Apart.)* (Es pesat enrahonar ab sorts·)

Agapito. Què ha resultat de la consulta?

Pantaleó. No n'hem tret rès en clar.

Agapito. Dich si s'ha celebrat la consulta?

Pantaleó. Si senyor.

Agapito. Y que n'ha resultat?

Pantaleó. *(Cridant.)* Rès, rès!

Agapito. No crideu tant que m'aixordeu!

Pantaleó. Com sou tant sort!

Agapito. Quí? Jo, sort? Vos m'ofeneu!... Si sento volar un mosca.

Pantaleó. Dispenseu; no us ho diré més.

Agadito. Jo, sort? Jo, que vench un oli especial pera curar la sordera!

Pantaleó. Com que devegades sembla que no hi sentiu!

Agapito. Un oli que fa miracles. Si'l probeu, no patireu may de les orelles.

Pantaleó. Es dir, qu'hi sentiu clar?

Agapito. Què?

Pantaleó. *(Cridant.)* Si sentiu clar?

Agapito. Com?

Pantaleó. *(Cridant molt fort.)* Si sentiu clar!

Agapito. Y es clar que si, home.

Pantaleó. *(Apart.)* (Vethaquí un sort que no vol serne.)

Agapito. Donchs els metjes no han resolt res?

Pantaleó. *(Cridant.)* Rès.

Agapito. Mes baixet, mes baixet, que ja ho sento; y donchs, que'n voleu fer de vostra filla?

Pantaleó. No ho se pás.

Agapito. Què?

Pantaleó. *(Cridant.)* Que no ho sé.

Agapito. Comprench. Per qué no probeu lo que jo us diré?

Pantaleò. Per què no?

Agapito. No?

Pantaleó. No ho he dit que no; he dit per què no?

Agapito. Ah! Ja ho entench; just, ben dit Perque no, ab interrogant, que vol dir que sí... Donchs deuli unes quantes tomes de cremor tàrtaro.

Pantaleó. No; ara tinch ganes de probar un específich...

Agapito. Com? Un específich? Malehits siguen els específichs! Arruinen als apotecaris. Son trapaceríes, res més que trapaceríes. No us fiheu de cap, creyéume.

Pantaleó. El que ven aquest diu qu'es molt bo.

Agapito. Y com se díu el qui'l ven?

Pantaleò. Asdrubal.

Agapito. Com? Aníbal

Pantaleó. Esdrubal.

Agapito. *(Enfadat.)* Ah! ja'l conech! quin pillastre! Vé a casa a comprar arrel de genciana y després el ven com específich seu contra la febre. Li costa deu sous y'n treu trenta escuts. Ho enteneu ara?

Pantaleó. De veres?

Agapito. Jo per set paolis li vareig fer una poció aromática, de la que'n treu grapats de zequins. Ho enteneu are?

Pantaleó. *(Cridant.)* Que'm conteu?

Agapito. Be! no crideu tant fort!

Pantaleó. Com vos també crideu.

Agapito. Jo ho faig perque'm sentíu

Pantaleó. Bé; y com quedém ab lo de la meva filla?

Agapito. Què dieu?

Pantaleó. *(Apart.)* (Deu meu, senyor.) *(Alt.)* què li darém a la meva filla?

Agapito. Mongolia...

Pantaleó. Què?...

Agapito. Xina...

Pantaleò. Què os empatolleu?

Agapite. Crémor tàrtaro... Bé, ja veureu: Com que'l Princep de Mongolia ha casat la seva filla ab l'Emperador de la Xina. Enteneu?... El matrimoni ja es fet, ja no's pot desfer... Enteneu? Pero el Gran Khá de Tartaria... Cremor tártaro!

ESCENA VI

COLOMBINA, PANTALEÓ, AGAPITO.

Colombina. Correu, senyor, que la senyoreta li ha agafat un accident aquí al corredor!

Se'n va.

Pantaleó. Ay, pobres de nosaltres!

Agapito. Qu'es això?

Pantaleó. Que la meva filla te un accident.

Agapito. Què dieu?

Pantaleó. *(Cridant.)* Que la meva filla te un accident.

Agapito. (*Que no ho ha sentit.*) Ja os ho he dit! Cremor tàrtaro.,. cremor tàrtaro...

Surten y tornen a entrar portant a Rosaura sense sentits.

ESCENA VII

ROSAURA *sense sentits*, BEATRIU, COLOMBINA, PANTALEÓ *y* AGAPITO.

Beatriu. Pobra Rosaura! No pot retornarse!

Colombina. Heu fet mal fet de dirli que'l doctor Honorat l'abandonava.

Beatriu. Donchs què havía de fer? havía d' enganyarla?

Colombina. Però li heu dit tant de sobte que...

Beatriu. Es que ab tot y ser dòna, no tinch el vici de dir mentides.

Colombina. Però teníu el de no podervos callar res.

Pantaleó. Pobres de nosaltres!... (*Cridant.*) Senyor Agapito! Senyor Agapito!

Agapito. Què cridéu? Qu'esteu esperitat?

Pantaleó. La meva filla te un accident.

Agapito. Ja ho veig.

Pantaleó. (*Cridant.*) No's pot retornar!

Agapito. Ja ho veig.

Pantaleó. (*Cridant.*) Per l'amor de Deu! Què li hem de fer?

Agapito. Si prengués cremor tàrtaro...

Pantaleò. No veyeu que no pot pendre rés?

Agapito. Vejam el pols? Si no'n té...

Pantaleó. (*Cridant.*) Què dieu?

Agapito. (*Cridant.*) Que sou sort? Que no te pols.

Pantaleó. (*Cridant.*) Què voleu dir ab això?

Agapito. Què la sanch no circula.

Pantaleò. Aviseu al cirurgià, depressa.. Una sangría...

Agapito. Què?

Pantaleó. (*Cridant.*) Una sangría!...

Agapito. Cà!... Deixeume fer a mí.

Va per anarsen.

Pantaleó. Ahont aneu?

Agapito. Vaig a casa y torno.

Pantaleó. Que aneu a fer?

Agapito. Vaig a buscar un cáustich.

Pantaleó. (*Cridant.*) Què dieu?

Agapito. Ja ho se jo lo que'm dich, y fins sé lo que'm faig. Torno volant. Si no se li aplica un càustich, un revulsíu o un vexicant, està llesta.

Pantaleò. (*Cridant.*) Depressa, donchs, depressa.

Se'n va Agapito molt calmós.

ESCENA VIII

DITS *menys* AGAPITO.

Beatriu. Sembla que ja's retorna.

Colombina. Vaja, senyoreta, que no es rés això.

Pantaleó. Filla meva!

Rosaura. Ay!... Ahont soch?

Pantaleó. Aquí, ab el teu pare. Que t'ha passat Rosaura?

Rosaura. Ay, el cor!...

Pantaleó. Apa, aixecat una mica... passejat... pren un xich l'ayre... Ajudeula vosaltres; què feu parades?...

Rosaura. (*Aixecantse.*). No 'm puch tenir dreta!...

Pantaleó. (*Porta una cadira prop del balcó. Rosaura hi va ajudada de Beatríu y Colombina s'hi assenta.*) Una mica més endevant que l'ayre del balcó no l'agafi de plé.

Rosaura. El metje; no ha vingut el metje?..

Pantaleó. Vaig a buscarlo desseguida.

Rosaura. Vull el doctor Honorat.

Pantaleó. Vaig a buscarlo, y si no'l trovo, en portaré un'altre.—No pot estarhi sense metje!... Si ve'l metje, que recepti. Si tor-

na'l senyor Agapito que m'esperi. Si la noya pert els sentits que li posi el càustich; si vé el cirurgià que la sangri; sí vé l'home del pegat que li planti *(S'en và y torna.)* Ah! y si ve la sabatera que li unti la planta del peu.

S'en và.

ESCENA IX

ROSAURA, BEATRIU *y* COLOMBINA

Beatriu. Pobre vell! La pena'l fa desvariejar!

Colombina. Ab tants metjes y tants remeys matarà a la senyoreta!

Rosaura. Senyora; el doctor Honorat no'm tornarà a visitar!...

Beatriu. Axís ho ha dit.

Rosaura. *(Apunt de tornar a perdre'ls sentits y plorant.)* Ay, pobra de mi!

Colombina. Donchs, vaja... tornarà. A mi m'ha dit que vindrà.

Rosaura. *(Retornantse.)* A tú t'ho ha dit?

Colombina. Sí; de veres, m'ho ha dit.

Rosaura. Quant?

Colombina. Fà pochs moments; l'he trovat al carrer.

Rosaura. Després qu'ha parlat ab la senyora?

Colombina. Sí; després!...

Rosaura. Ho sentiu, senyora?... Tornarà!...

Colombina. *(Apart a Beatriu.)* (Digueuli que si).

Beatriu. Sí, dòna, sí; no ha de tornar!...

Rosaura. Me sembla que m'ho diu per enganyarme. Tornarà o no?

Colombina. Us dich que si, senyoreta.

Rosaura. *(A Beatriu.)* Y vos què dieu?
Beatriu. També dich que si.
Rosaura. Ay, gracies a Deu!... Respiro!...

ESCENA X

LELÍ *y* DITES

Lelí. Ab el vostre permís, senyores. El senyor Pantaleó m'ha dit que vingués, y es per això que m'he prés la llibertat de ferho.

Rosaura. Què voleu aquí? Veniu a fer nosa?

Lelí. Senyoreta, l'afecte qu'us tinch no mereix que'm tracteu ab tanta duresa.

Beatriu. Compadiula, senyor!... La mateixa malaltía...

Lelí. Per això he vingut. Aquí baix he trobat al senyor Pantaleó, qui plorant m'ha explicat l'estat de la senyoreta. Jo li he dit que tenía un pot d'*Alegria d'Inglaterra*, remey que gayre bé sempre fa miracles. M'ha pregat que vingués desseguida a oferírvosel y jo no he sigut peresós pera ferho. Aquí'l teniu, senyoreta, probeulo que no us en penedireu.

Rosaura. Grans mercés; però no'l vull.

Leli. Jo ja'l sé'l remey que caldría pel vostre mal.

Rosaura. Vos no sabeu rès.

Leli. Necessiteu... casarvos!

Rosaura. Sou un desvergonyit! Ab les senyoretes no's parla aixís. El meu pare ha fet una tontería al permetre que'm vingueseu a molestar ab l'escusa de l'*Alegría d'Inglaterra*; més jo esmenaré'l seu erro, no enrahonant ab vos, no contestantvos ni una paraula... Aixís us pagaré ab la moneda que mereixeu.

Leli. *(Apart.)* (Bé enrahona prou per estar malalta.)

Beatriu. (*Apart.*) (Quan vol parla clar!)

Colombina. (*Apart.*) (Vet'aquí una malaltía que no li trava la llengua!)

Lelí. De qualsevol manera que'm tracteu, senyoreta, ho sofriré tot, atribuintho a la vostra enfermetat qu'os dona mal caràcter. Haig d'esperar al senyor Pantaleó, perque vegi qu'he complert el seu encàrrech.

Rosaura. Si os en voleu anar, jo compliré per vos ab el meu pare.

Lelí. Dispenseume, sé quin es el meu deber.

Rosaura. Ay!... ja'm vé'l mal...

Leli. Volèu l'*Alegría d'Inglaterra*?

Rosaura. Deixeume en pau, impertinent!

Leli. (*Apart.*) (Aquesta sab estar malalta quan li convé; donchs ara no m'en vaig.)

Colombina. Estimat senyor; quan una senyora diu a un home que la deixi en pau, la cortesía mana qu'aquest se'n vagi.

Leli. No sou vos qui m'ha de dar llissons de cortesía.

Beatriu. Are vé'l metje.

Rosaura. (*Aixecantse alegre.*) El doctor Honorat?

Beatriu. No, es el doctor Bonatesta.

Rosaura. (*Assentantse.*) Que se'n vagi al diable!

ESCENA XI

BONATESTA *y* DITS

Bonatesta. Salut tothom. Què passa? Hi ha novetats? Per fortuna el senyor Pantaleó

m'ha trovat!—No us espanteu, que ja soch aquí, Jo us ajudaré, us socorreré, no morireu d'aquesta, no tingueu por!... A veure!... a veure... què us sentiu? Teniu febre? Eh?... Teniu febre?

Rosaura. (*Apart.*) (No li vull dir ni una paraula.)

Bonatesta. No'm responeu? Heu perdut la paraula?... Què?... Me veyeu?... Me coneixèu?. .. No respón, te la mirada fixa y vidriosa... Senyora, aquesta noya gaire bé es morta... ja ha perdut la paraula; no hi veu, no hi sent... Ja ho vaig dir jo que'l seu estat era gravissim; al pèndreli'l pols, vaig conèixer qu'empitjoraría!... Y el doctor Honorat que deya qu'el pols era normal... que no hi havía alteració!... Quin metje!... no sab pàs de què se les heu!..

Beatriu. Donchs ara mateix parlava... y ab energía.

Bonatesta. No'n feu cas, senyora, aquets accidents venen quan un no s'ho pensa. A veure'ls pols!... Oh! oh!... Ahont es el pols? Si no's trova!... si no'n té!... Depressa, depressa!... Paper, ploma y tinta!

Colombina. (*Apart a Beatriu.*) (Si deu esser de veres?)

Beatriu. (*Apart a Colombina.*) (Tinch por que si, perqué un metje be l'ha de coneixer el pols!...)

Bonatesta. Depressa, paper y tinta! Apa!...

Leli. Senyor Doctor, potser li aniría bé l'*Alegría d'Inglaterra.*?

Bonatesta. Això son bestieses! Tot lo que no manen els metjes es verinós.

Colombina. Aquí teniu el paper y la tinta.

Bonatesta. Molt bé, *«Récipe margaritarum præparatarum. dracmas duas. Coraliorum et perlarum ana dracmas tres. Succinorum preparatorum dracmam unam. Saccari albi, uncias tres. Solve in aqua melissæ quantum suficcit, et fiat potío cordialis.»*

Rosaura. (*Apart.*) (Ja pots escriure, ja. Si no t'ho prens tú!)

ESCENA XII

MERLI *y* DITS

Merli. Quina novetat hi ha? El senyor Pantaleó ha vingut a buscarme a cal apotacari, y ja soch aquí; què ha passat?

Bonatesta. Doctor Merli, no us vareig dir que l'enfermetat d'aquesta senyoreta era molt grossa? No us ho vareig dir?

Merli. Y no us ho vareig dir, jo també? Leli, que us he dit aquest dematí?

Leli. Es veritat, però com el doctor Honorat va dir qu'estava bona.

Bonatesta. Y què sab el doctor Honorat!... La malalta ja ha perdut la paraula!...

Merli. Ha perdut la paraula?... Que tal senyoreta, com us troveu?... Què us sentiu? Es veritat; ha perdut la paraula!

Bonatesta. Preneuli el pols.

Merli. Oh, quin pols!...

Bonatesta. No se'l sent gens!...

Merli. No's trova!...

Bonatesta. Veritat qu'es *sintomatich*?

Merli. *Sintomatich*... ara anava a dirho.

Bonatesta. Mireu, li he receptat un cordial; vejam si l'aproveu!...

Merli. *Margaritarum, coraliorum, perlarum, succinorum...* Molt bé! no hi cap rès més!

Bonatesta. (*A les dònes.*) Que vagin a buscar això depressa.

Colombina. Y qui hi anirà ara?

Bonatesta. Senyor Leli, podrieu anarhi vos.

Leli. Jo? Tinch tanta fe ab el vostre cordial, com vos ab la meva *Alegría d'Inglaterra.*

ESCENA XIII

TARQUINI. *Dits*

Tarquini. Ja soch aquí! ja soch aquí!

Beatriu. Que s'os ofereix?

Tarquini. El senyor Pantaleó m'ha manat que vingués per si la seva filla te necessitat dels meus serveys.

Beatriu. Pobreta; ja ha perdut la paraula!

Tarquini. Donchs, sangremla. Senyoreta Rosaura, com us troveu? No'm responeu?... Desseguida... aixequeuli la mànega... que portin un cossí... draps... depressa...

Bonatesta. Senyor Tarquini, no se sangra a ningú sense ordre del metje.

Tarquini. Si no ho disposeu ara, no sé per quan ho deixareu.

Bonatesta. Vos cuideuse de lo vostre, com nosaltres ens cuidarém de lo que'ns pertoca.

Leli. Però mentrestant la malalta no's medica.

ESCENA XIV

PANTALEÓ *y* HONORAT. *Dits*

Pantaleó. Però per Deu, doctor Honorat, quin agravi se us ha fet a casa meva? Quina dificultat hi troveu a visitar a la meva filla? Jo crech que sempre he procurat distingirvos!

Honorat. Quina necesitat teniu de mi, si la casa ja està plena de metjes?

Bonatesta. *(Apart a Merli.)* (El doctor Honorat, veu el cas perdut, y vol fugirne.)

Merli. *(Apart a Bonatesta.)* (Es veritat; vol fugirne.)

Honorat. *(Apart.)* (La llàstima m'ha fet tornar! Pobra Rosaura!)

Pantaleó. Què té ara? Qu'està encantada?

Bonatesta. Ja ha perdut la parauia.

Pantaleó. Com?...

Merli. Que ja no parla!

Pantaleó. Ay, desgraciat de mí!...

Bonatesta. El pols es *sintomatich.*

Merli. *Sintomatich!*

Tarquini. Sangrarla, sangrarla!

Honorat. *(A Bonatesta.)* Ha perdut la paraula?

Bonatesta. Mireula.

Honorat. *(A Merli.)* Com pot esser això?

Merli. ...Sintomàtica.

Honorat. Vejam. Senyoreta?

Rosaura. Que voleu, doctor?

Honorat. Com os troveu?

Rosaura. Aixís, aixís.

Honorat. (*Als metjes.*) Què deyeu que no parlava?

Bonatesta. Es que s'ha acabat el paroxisme; la seva naturalesa ha tingut una crisis benigna: *quæ in caso nostro vocatur subita morbi in melius mutatio.*

Merli. Sí, senyora. *Crisis in melius mutatio.*

Pantaleò. Ay, respiro!... Tenía el cor més petit!...

Leli. (*Apart.*) (Jo crech que si no enrahonava es perque no volía. Aquesta noya la sab molt llarga.)

Beatriu. (*Apart a Colombina.*) (La crisis benigna ha sigut l'arrivada del metjet.)

Colombina. (*Apart a Beatriu*) (Si'ls altres dos no saben lo qu'es pesquen.)

Beatriu. (Pobres malalts!)

Bonatesta. Ara, havent cambiat la naturalesa del morbo, precisa cambiar també'l medicament.

Merli. Segurament, hem d'uniformarnos ab el morbo.

Tarquini. Més sempre es necessaria la sangría, *propter reparationem.*

Pantaleó. Però per Deu, senyors, disposeu quelcom; mediqueu, resolgueu...

Bonatesta. Paper y tinta.

Merli. Paper, ploma y tinta.

ESCENA XV

AGAPITO. *Dits*

Agapito. Aquí està el càustich.

Pantaleó. Y vos, doctor Honorat, no recepteu rès?

Honorat. L'un recepta, l'altre vol sangrar, aquest porta un càustich... Y a tot això què hi dieu vos, Rosaura? Avans de dir la meva opinió voldría saber la vostra.

Beatriu. Rosaura, me permeteu que parli per vos?

Rosaura. Oh, si senyora! Jo no m'atreveixo pas a ferho!...

Beatriu. Donchs escolteu: Senyors doctors... Ilustríssims senyors doctors: Ja podeu esqueixar les vostres receptes. Rosaura no té cap més enfermetat que la que va dir el doctor Honorat: una passió amorosa que l'oprimeix, que l'entristeix, que l'atormenta!... Rosaura, amiga meva, cobreu valor y confirmeu aquesta veritat a n'el vostre pare.

Rosaura. Oh, Deu meu! no tinch més remey que confessarho!... Haig de passar per sobre de la vergonya per lliurarme no sols del mal que m'atormenta, sino també dels metjes que'm persegueixen. Estimo, es veritar; estimo ab tota l'ànima! Y a qui jo estimo... es al doctor Honorat. Vèurel, estimarlo y no poguerli dir, fou tot el meu mal! Vosaltres parlaveu del pols, de la crisis, del paroxisme. Vos inventaveu, vos el seguieu. Y vos, que volieu ferne de la meva sanch? Ara, pare, ja sabeu la meva malaltía, també sabeu el remey; vareu promètrem no negàrmel. Si'm porteu carinyo, si la meva salut es quelcom per vos, cumpliume la promesa.

Leli. (*Apart.*) (Ja puch llensar l'*Alegria de Inglaterra!*)

Agapito. (*Apart a Tarquini.*) Què ha dit?

Tarquini. Estích aturdit!

Agapito. Què?

Tarquini. Aneu; no m'amohíneu.

Pantaleó. Però qu'es això? Heu sentit, doctor Honorat? La meva filla està enamorada de vos.

Honorat. Puch asegurarvos que no es pas per culpa meva.

Pantaleó. Es que vos l'haureu festejada...

Honorat. Rosaura, a vos os toca defensar la meva honradesa calumniada.

Rosaura. Juro qu'ell may m'ha dit rès; y jo he procurat no darli cap indici per ahont ell pogués arrivar a sospitarho.

Beatriu. Y jo també os ho asseguro. Jo soch qui avuy ho ha innovat al doctor Honorat y aqueixa es l'única rahó per la qu'ell no volía visitar més a la vostra filla.

Agapito. *(A Merli.)* Què dihuen?

Merli. (*Apart.*) (M'he quedat de pedra!)

Agapito. Què?

Merli. No'm trenqueu el cap.

Pantaleó. *(Als metjes.)* Os dono grans mercés per les vostres visites. Ja heu sentit la malaltía de la meva filla quina es. No té necessitat dels vostres serveys, senyors.

Bonatesta. Si la vostra filla es boja, nosaltres no ho som. El pols no falla; el pols era intermitent y sintomàtich; això denotava coàgul y fixació, aqueixa podía esser produhída per una *lipothimia* o per un *síncope, idest solutio naturæ;* però sens dubte fou la causant l'orgasme del cor, quals moviments havía paralisat l'impaciencia del desitjat connubí. Aquí, s'hi pot ben aplicar l'aforisme d'Hipòcrates: *Experimentum fallax, et juditium vero difficile;* y es molta veritat

que les malaltíes de les dònes: *sæpe sæpuis vocantuz opprobium medicorum.*

Merli. *Opprobium medicorum.*

S'en van els dos.

ESCENA XVI

ROSAURA, BEATRIU, PANTALEÓ, LELI, COLOMBINA, HONORAT, AGAPITO *y* TARQUINI

Agapito. (*A Leli.*) Què han dit?

Leli. Que sòu sort?

Agapito. Soch un diable!

Leli. Donchs si no sou sort ja ho heu sentit.

Agapito. Què?

Leli. (*Cambiant de lloch.*) Al vostre servey!

Agapito. (*Apart.*) (Què deu passar! No entench rès.)

Pantaleó. Doctor Honorat, ja que segóns veig la meva filla os estima, que la seva malaltía era per causa vostra y que sols vos podeu curarla, ab tota l'ànima y la voluntat, us l'ofereixo per esposa, si l'accepteu.

Honorat. Fora esser més que descortés, ingrat, atrevirme a refusar la generosa oferta que'm feu; tant més quan el meu cor fa ja temps patía en silenci Però avans d'acceptarla vull que m'assegureu que no us queda cap sospita de que jo hagi pogut enamorarla.

Pantaleó. Se qui sou; y ademés la meva filla y la senyora Beatriu ja han respost per vos.

Honorat. Accepto, donchs, el preciós dó que 'm feu. Rosaura, voleu estrènyem la mà?

Rosaura. Si vos ab la vostra m'oferiu la sa-

lut per tota la vida, com puch refusarla? Ja he acabat de sofrir.

Colombina. Y nosaltres també; are dormirem tranquils.

Agapito. (*A Tarquini.*) Què dihuen?

Tarquini. Donchs aixís jo ja dech poguer-men anar?

Pantaleò. Y que tingueu molt bon viatje!

Tarquini. Si la senyoreta se casa, no necessitareu cap més sangría!

Se'n va.

Leli. Senyor Pantaleó; ja ho hi entés tot. La senyoreta s'ha curat, però no soch jo qui l'ha curada. Primer me l'habeu negat per culpa de la malaltía, y ara no me la podeu dar per culpa del remey; soch el vostre servidor.

S'en và.

ESCENA XVII

HONORAT, ROSAURA, BEATRIU, PANTALEÓ, COLOMBINA Y AGAPITO

Agapito. Senyor Pantaleó, com està la seva filla? Què han dit els metjes? Hi ha necessitat del càustich?

Pantaleó. Que no'l sentiu, doctor?

Honorat. A una dòna en basca aplicarli un cáustich?

Agapito. Que si, eh? Vaig desseguida.

Honorat. (*Cridant.*) Això no's pot tolerar; un home com vos es un perill per la salut dels que cahuen a les seves mans. Tanqueu la botiga y deixeu de ser apotecari.

Agapito. Que no puch ser apotecari?

Honorat. No; el col·legi no pot tolerarho.

Agapito. (*Anantsen.*) Me'n alegro. Aixís els metjes no'm destorbaràn quan llegeixi els butlletins.

S'en và.

ESCENA ÚLTIMA

ROSAURA, BEATRIU, HONORAT, PANTALEÓ *y* COLOMBINA

Pantaleó. Com te troves, filla meva?

Rosaura. No sé si estich curada del tot.

Pantaleó. El doctor acabarà la seva cura.

Beatriu. Y ara que ja esteu contenta, estimada Rosaura, m'en tornaré a casa meva, felís per la vostra felicitat.

Rosaura. Mercés, senyora, per les bondats que heu tingut pera mí.

Colombina. Y jo puch dir qu'he aprés de buscar marit a forsa de basques.

Honorat. Aquestes coses les dònes les aprenen ab molta facilitat. Però jo voldría que tot això qu'aquí ha passat vos ensenyés que moltes malalties son filles de l'imaginació; y que si bé per desgracia hi ha metjetrapacers y ignorants, sens comparansa es molt més gran el nombre dels que son inteligents, sincers y honrats.

PROU

Preu: 2 ptes.